

LETO XXVII • ŠT. 12
POŠTNA PLAČ

KOROŠKA OSREDNJA KNJTIŽNICA
"DR. FRANC SUŠNIK"
NA GRADU 1. DOL

št. 12/1995

62390 RAVNE NA KOROŠKEM

vihamik

GLASILO GOZDNEGA GOSPODARSTVA SLOVENJ GRADEC P.O.

V PRIHODNJE MANJ PRIZADETI GOZDOVI

Prihodnje leto bomo ljudje teh krajev dihal čistejši zrak. Termoelektrarna Šoštanj je namreč 9. novembra letos, z zagonom razžveplovalne naprave, razbremenila svoje okolje za 38.000 ton žveplovega dioksida letno. Dejstva smo najbolj veseli gozdarji in gozdni posestniki, saj smo se dobro zavedali koliko škode je v gozdovih povzročala vsakodnevna 120 tonska polucija žvepljenih plinov iz termoelektrarniških dimnikov.

Čistilna naprava je stala 142 milijov mark in je po garancijskih pregledih in meritvah možno pričakovati njeno uspešno delovanje. Trideset procentov od navedene vsote je prispevala elektrarna sama, za triinpetdeset procentov je bilo najetih posojil, sedemnajst odstotkov vrednosti pa je s subvencijo pokrila avstrijski ekološki fond. Znano je, da nismo kvarnih vplivov žveplovih dimov zaznali samo pri nas, temveč tudi v predelih južne Avstrije.

Najslabša diagnostična podoba se je v naših gozdovih pokazala pred desetimi leti, ko smo iz infrardečih aeroposnetkov razbrali, da je v naših gozdovih obolenih, oziroma zaradi onesnaženega zraka prizadetih, že 88 odstotkov vseh dreves. Znake akutnih poškodb smo opazili pri vseh razvojnih fazah, tako na mladju kot pri osebkih v najintenzivnejšem prirastnem obdobju. Klavrna slika se ni poka-

zala le v okolici topilnice svinca in cinka v Žerjavu, temveč na vsem našem gozdno gospodarskem območju od Rogle do Olševe. Zavedamo se tudi, da vidne posledice zastrupitve poškodb ne bodo izginile takoj, saj so tudi nastajale skozi desetletja. Ker pri elektrarni načrtujejo do leta 1999 zmanjšati žveplov dvokis v zraku še za nadaljnih 50.000 ton letno, je med gozdarji z ekologijo povezan optimizem upravičen.

Slovenija s tem uspešno uresničuje pred leti podpisano ženevsko konvencijo o zmanjšanju skupnih emisij žveplovega dvokisa.

Termoelektrarna Šoštanj proizvede skoraj tretjino vse električne energije v Sloveniji. V našem elektroenergetskem sistemu je pomembna tudi zaradi tega, ker omogoča uravnoteženo proizvodnjo napram hidroelektrarnam, ker ni odvisna od hidroloških razmer v različnih letnih časih. Količina žveplovih oksidov, ki so se sproščali skozi njene dimnike, je v preteklih desetletjih znašala polovico od vseh emitiranih v Sloveniji. Zato z veseljem pozdravljamo vodilne pri elektrarni za njihova ekološka prizadevanja.

A. Š.

Srečno novo leto

želi

GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC -
vsem sodelavcem in poslovnim partnerjem

UREDNIŠTVO VIHARNIKA -
vsem zvestim bralcem in piscem

KLUB UPOKOJENIH KOROŠKIH GOZDARJEV -
vsem našim upokojujencem

ŠKODE V GOZDOVIH, ČENITEV ŠKOD IN UVELJAVLJANJE ODŠKODNIN

(Nadaljevanje iz 11. številke)

Pristojen občinski organ imenuje posebno komisijo, ki oceni škodo, kako je lastnik zemljišča (oškodovanec) poskrbel za zavarovanje pred škodo po divjadi in če je lovska organizacija izpolnila svoje obveznosti iz tega zakona in samoupravnega sporazuma.

Spore o povpračilu škode rešuje pristojno redno sodišče. Odškodninsko tožbo za škodo po divjadi je potrebno vložiti najkasneje v šestih mesecih od dneva, ko je bila škoda prijavljena za lovstvo pristojnemu občinskemu organu. Sodišče tožbo zavrže, če oškodovanec ni vložil prijave za lovstvo pristojnemu občinskemu organu.

Sedaj, ko smo se prebili skozi predpise, kjer je potrebno navedene roke dosledno upoštevati, se seznanimo še s škodami in ocenjevanjem škod.

Škode, ki jih povzroča divjad z objedanjem mladja

Objedanje mladja in gošč spada med najpogostejše in dobro poznane škode, ki kljub temu pa jih težko zajamemo in ovrednotimo, zato ker jih opazimo prepozno, ker je ugotavljanje posledic negotovo in ker škode nastajajo postopno in dolgotrajno.

Obseg škod, ki jih povzroča divjad z objedanjem, je izredno velik:

- naravna obnova listavcev in jelke v predelih, kjer imamo pretežno smreko, brez zaščite skorajda ni mogoča, drugod, kjer

obnova že zaradi rastišča težko poteka, so problemi tudi veliki,

- sadike listavcev in macesna je potrebno zaščititi, zaščita pa dodatno stane po sadiki ca. 350,00 SIT,
- v nekaterih predelih je potrebna tudi zaščita smrekovih sadik s premazi ali mehanskimi sredstvi,
- višinski gozdovi na Pohorju in Smrekovcu, kjer je zaradi ekstremnih klimatskih razmer naravna obnova izredno težavna, jo onemogoča gams, ki objeda tudi mladje smreke; teh površin je v območju preko 3000 ha.

Odredba o ugotavljanju obsega škode in zmanjšane donosa na gozdnih zemljiščih daje osnove za ocenjevanje škod. Škode v mlajših razvojnih fazah (mladje, gošča, letvenjak) se ugotavljajo z vzorčenjem, z mejo zanesljivosti 90%. Praviloma se ugotavljajo z vzorčenjem po posameznih gozdnih parcelah.

Ločimo tri stopnje poškodovanosti:

1. stopnja: poškodbe so take, da se iz preostalega mladja lahko vzgoji gozd, za kar so potrebni dodatni negovalni ukrepi,
2. stopnja: poškodbe so take, da so za sanacijo gozda potrebne spopolnitve mladja in dodatni negovalni ukrepi,
3. stopnja: poškodbe so take, da je potrebna popolna obnova.

V praksi bi bil po mojem mnenju primeren naslednji postopek, ki bi bil sprejemljiv za sporazumno določitev višine odškodnine:

1. revirni vodja bi izdelal gozdnogojitveni načrt, v katerem so predvidena vsa potrebna dela, ki jih je na objektu potrebno opraviti;

2. kritično bi ocenil sam ali s sodelovanjem vodje za načrtovanje ali vodjem krajevne enote, obseg del, ki jih je potrebno dodatno opraviti zaradi škod po divjadi;

3. dodatna dela in stroški za material so osnova za izračun škode;

4. škoda se izračuna po navodilu v odredbi:

- za prvo stopnjo se ovrednotijo stroški za dodatno nego,
- za drugo stopnjo je potrebno oceniti stroške spopolnjevanja in dodatne nege in jih povečati z obrestmi za starost poškodovanega sestoja (glej primer izračuna);
- pri tretji stopnji škode povečamo stroške obnove z obrestmi za starost sestoja.

Primer 1

Poškodovan je bil 1,0 ha smrekovega mladja, ki je bilo staro štiri leta; 0,5 ha je

potrebno spopolniti z 2000 sadikami smreke, ki jih je potrebno štirikrat obžeti, za dodatno nego so potrebne tri dneve.

Izračun:

- sadike 2.000 kom po 40 SIT,
- višina dneve je 9.170 SIT,
- priprava tal za sajenje 3 dneve,
- sajenje 6 dnev,
- obžetev 4 krat (vsako leto) po 2 dnini,
- dodatna nega 3 dneve,
- upoštevamo sedanjo obrestno mero, npr. 8%,
- obrazec za izračun obresti:

$$K = k * 1,0p \cdot n$$

(v obrazcu pomeni K škodo z obrestmi, k škodo sedaj, p obrestno mero, n znak za potenco)

Vrednost sadik in 12 dnev je 190.040 SIT (za ta znesek računamo obresti za štiri leta), obžetev osem dnev je 73.360 SIT (obresti računamo za dve leti).

$$\text{Škoda} = 190.040 * 1,08 \cdot 4 + 73.360 * 1,08 \cdot 2 = 344.114 \text{ SIT.}$$

V gornjem izračunu je potrebno višino dneve in strošek za sadike popraviti v višini, ki ga sofinancira država, saj bi povzročitelj škodo moral plačati državi.

Lupljenje letvenjakov in drogovnjakov

Lupljenje letvenjakov in mlajših drogovnjakov predstavlja velik problem, predvsem v mislinjskih in plešivskih gozdnih, kjer so na delu jelenjad in mufloni. Ponokod so sestoji tako poškodovani, da smo v dvomih, kako te sestoje obnavljati, saj če izpade vmesni člen, razvoj gozda ni mogoč. Kjer je velika koncentracija jelenjadi, so lahko poškodovana skoraj vsa drevesa na večjih površinah, tako je npr. v odseku s površino ca. 8 ha poškodovanih nad 90% vseh dreves. O pogostosti "ukrepanja" jelenjadi govori primer iz literature. V 66 let starem sestoji 15% dreves ni bilo poškodovanih, 27% dreves je bilo poškodovanih enkrat, 20% dvakrat, 32% trikrat, 6% štirikrat. Kar dokazuje, da se grešnik rad vrača na kraj hudodelstva.

Posamično se škode pojavljajo tudi drugod v območju, vendar v manjšem obsegu. Škode, ki jih povzroča jelenjad, je treba resno jemati zato, ker se jelenjad širi, prostorsko in številčno, na kar opozarjajo večletni podatki o odstrelu.

K. Zagorc, dipl. inž. gozd.
(nadaljevanje v naslednji številki)

Zaščita bukve z drenažnimi cevmi - Foto: Miklašič

NAČRTOVANJE KRMNE

BILANCE NA KMETIJI

USMERJENI V PRIREJO MLEKA

Prehrana krav vpliva na mlečnost, kakovost mleka, plodnost in zdravstveno stanje živali, stroški krme pa predstavljajo nad 50% stroškov prireje mleka. Vse delo nima pravega učinka, če ne vemo, kje naj začnemo, katere napake delamo. Napake v obroku so pogosto vezane na neustrezno krmno bilanco na kmetiji, vprašljivo pogosto nepoznano kakovost krme in na dokup močnih krmil z neprimerno sestavo. Povečati bo potrebno izkoriščanje na kmetiji pridelane krme. Optimalna izkoristljivost hranilnih snovi doma pridelane krme, je glavni problem v stroških za prirejo mleka. Prof. Orešnik meni, da krave pri povprečnem slovenskem kmetu izkoristijo samo 60% energije iz pokrmiljene voluminozne krme.

Količino in željeno kakovost krme je potrebno načrtovati, zmanjšati negativne vplive pri zauživanju krme (prebavljivost, pasaža krme v vampu, razgradljivost), s pravilnim gnojenjem, pravočasno košnjo, s pravilnimi postopki siliranja in sušenja krme.

Na količino zaužite suhe snovi na 100 kg žive teže in količino energije v zaužiti krmi pri kravah, razen kvalitete krme, ki je pogosto omejitveni faktor pri zauživanju (konzumaciji), zaradi slabše kvalitete s previsoko vsebnostjo surove vlaknine, vplivajo še teža krav, mlečnost in stadij laktacije. Živali velikega okvira, dolgega in globokega trupa, pojedjo več krme. Telesna teža ima precej večji vpliv na zauživanje krme pri kakovostnejši voluminozni krmi, kakor pri manj kakovostni krmi. Predvsem se to potrjuje pri kravah črno bele pasme. Praktična opazovanja potrjujejo, da pojedjo krave črno bele pasme več kvalitetne voluminozne krme kot krave drugih pasem.

Zauživanje voluminozne krme v zadnjih 6 tednih, predvsem pa v zadnjih 3 tednih pred telitvijo hitro pade, predvsem zaradi hitrega razvoja in rasti zaroda. Najbolj pa je zauživanje voluminozne krme moteno prvih 8 tednov po telitvi, še posebej pri predebelih kravah in slabi voluminozni krmi. S pravilnim in ne preobilnim krmljenjem krav v času presušitve dosežemo, da po telitvi zauživanje kakovostne voluminozne krme hitreje naraste in se obdobje deficitarne preskrbe krav z energijo skrajša, oziroma se skrajša obdobje črpanja telesnih rezerv (manjša nevarnost za ketozo, ki tudi zmanjšuje suho snov brez maščob v mleku).

V hlevih se srečujemo z različno mlečnostjo krav, prav tako z različno urejeno prehrano krav. Po tednih motene konzumacije se predvsem pri visoko proizvodnih kravah dviga zauživanje skupnega obroka. Koliko bo narastlo zauživanje voluminozne krme v obroku, je odvisno od ustreznega razmerja med posameznimi vrstami krme in seveda dobre kakovosti voluminozne krme z visoko energetske oceno na osnovi izračunov v škrobnih enotah (ŠE) ali v neto energiji laktacije (NEL), ki je izražena v MJ (megajoule). Krma v obroku naj bi vsebovala vsaj 540 ŠE v kg suhe snovi ali 5,8 MJ NEL v kg suhe snovi. S povečanjem mlečnosti se do določene meje prireja iz osnovne krme povečuje zaradi več zaužite krme. Slaba kakovost krme in neustrezno razmerje, ima negativen vpliv na zauživanje. Močno krmo je treba pokladati že pri nižji mlečnosti, hkrati je učinek izpodirivanja voluminozne krme velik.

V grafu 1 je prikazana povezava med mlečnostjo krav, zauživanjem celotnega obroka in zauživanjem voluminozne krme. Z naraščanjem mlečnosti do 20 litrov na dan narašča zauživanje volu minozne krme. Pri višji mlečnosti zauživanje manj kakovostne voluminozne krme hitro pada.

Sposobnost zauživanja krme pri kravah je torej v odnosu med težo krav in mlečnostjo ter dobro kakovostjo krme in jo je možno izračunati. Uporabnost izračunane možne konzumacije suhe snovi v dnevnem obroku za kombinirane pasme in mlečne pasme po Forbesovi formuli so preverili v Sloveniji (Orešnik in sodelavci). IZRAČUN VELJA SAMO ZA KRMO DOBRE KAKOVOSTI IN OB PRAVILNO IZRAVNA-NEM OBROKU.

Naše kmetijstvo - rubriki na pot

Glasilu "VIHARNIK" je pri naših kmetih zelo priljubljen časopis. Na marsikateri kmetiji je to edino glasilo, ki ga z veseljem prebira vsa družina, saj so sestavki vselej zanimivi in aktualni.

Vseskozi je bilo tudi kmetijstvo v "VIHARNIKU" dostojno zastopano, čeprav je potrebno priznati, da smo o tej temi pisali samo nekateri in še to le občasno. Na terenu nas kmetje večkrat sprašujejo, zakaj o kmetijstvu ne pišemo bolj pogosto, saj je tematika za podeželje zelo zanimiva in aktualna.

Tako smo se na razširjeni seji uredniškega odbora "VIHARNIKA" dogovorili, da bo odslej kmetijstvo redno zastopano in to na celotni strani.

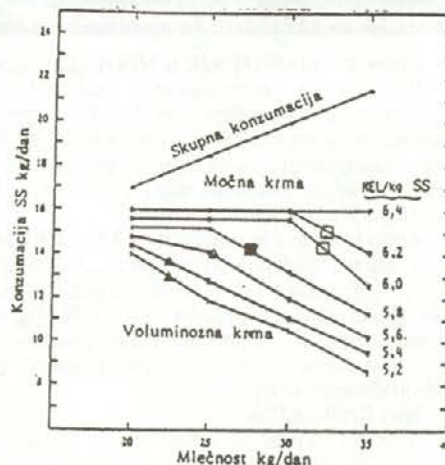
Kmetijski svetovalci smo dobili "domačo nalogo", da za sleherno številko pripravimo dva strokovna sestavka, ki bosta ob izidu časopisa najbolj aktualna. Poleg strokovnih nasvetov bomo pisali tudi o drugih zanimivostih, kot so republiške premije, sredstva za pospeševanje kmetijstva, o kmetijski politiki, občinskih ukrepih itd. Beseda bo tekla tudi o aktivnostih društev kmečkih žena, podeželske mladine, pa še kaj se bo našlo.

K pisanju bomo povabili tudi veterinarje, saj so nasveti o zdravljenju domačih živali tudi zanimivi in koristni.

Upamo, da bo s to stalno rubriko postal naš "VIHARNIK" še bolj zanimiv in da se bo krog bralcev še razširil.

mag. Jože Pratnekar

Graf 1:
Vpliv mlečnosti
in kakovosti
voluminozne krme
na zauživanje
voluminozne krme
pri 600 kg teži
kravi (Jans, 1985)

Za mlečne pasme je formula za izračun konzumacije suhe snovi naslednja:

$$SS(kg) = Tkg * 0,02 + Mkg * 0,22$$

SS = suha snov
T = živa teža krav (povprečno)
M = mlečnost krav

Za izračun dnevne konzumacije suhe snovi sem za kravo določila težo 600 kg in uporabila podatek za poprečno mlečnost krav na molzni dan v letu 1994 v Mislinjski dolini. Pri kravah, ki so bile v ključene v kontrolo proizvodnje (A, AP), je ta znašala v poprečju 16,6 litrov mleka na molzni dan. Možna konzumacija suhe snovi v dnevnem obroku krave v laktaciji za to proizvodnjo znaša 15,5 kg.

Za izračun potrebnih količin pridelane voluminozne krme za zimsko obdobje izberemo vrste krme, ki jih na naših kmetijah lahko pridelamo. Pri izračunu obroka bom upoštevala poprečno hranilno vrednost analizirane voluminozne krme pridelane v prejšnjem letu na nekaterih območjih Koroške.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Preglednica 1:
Popovčna hranilna vrednost analizirane voluminozne krme

Voluminozna krma	n	Suha snov g/kgSS*	Surova vl. g/kgSS*	ŠE g/kgSS	NEL MJ/kgSS	PSB g/kgSS
Travna silaža	18	456	239	542	5,8	131
Koruzna silaža	5	320	219	627	6,6	32
Mrva	4	870	320	410	5,2	69

* SS suha snov

V preglednici 1 vidimo, da je pridelana voluminozna krma dobre kvalitete. Suha snov je v popovčnem vzorcu travne silaže sorazmerno visoka, kljub temu so bile te silaže stabilne, tudi ješčnost je bila dobra. Surova vlaknina je v željenih okvirih, kar kaže, da pridelovalci s košnjo niso dosti zamujali. Mrva pa je bila prepozno košana, tudi s sušenjem so imeli težave.

Pri sestavi obroka, ki je osnova pri načrtovanju, je potrebno upoštevati predvideno zauživanje suhe snovi v dnevnem obroku, ustrezno razmerje med posameznimi vrstami krme na osnovi zahtevane koncentracije hranilnih snovi. Obrok mora biti sestavljen tako, da bo izkoristljivost energije v obroku preko 90%. V osnovnem obroku ne sme biti manj kot 220 g surove vlaknine in ne več kot 260 g surove vlaknine v kg suhe snovi. Pri visoko proizvodnih molznihah pa surova vlaknina v celotnem obroku naj ne bi presegla 220 g v suhi snovi obroka. Pri izravnavi obroka upoštevamo še normative za delež rudninskih snovi in vitaminov.

Preglednica 2: Zimski osnovni obrok, različica I - pridelava krme na travnatem svetu in njivah

	kg	SS(kg)	SV(g)	ŠE(g)	NEL(MJ)	PSB(g)
Mrva	1	0,87	280	360	4,6	60
Travna silaža	20	9,12	2200	4860	54,0	1170
Koruzna silaža	14	4,48	1008	2842	30,1	142
Skupaj		14,47	3488	8062	88,7	1372
Dn. mlečnost				17,3	16,9	17,2

KNJIŽNICA ZA POSPEŠEVANJE KMETIJSTVA 96

Franc Perko - GOJENJE GOZDOV - Ekologija, nega in varovanje

V Sloveniji je velika večina gozdov v zasebni lasti, zato se moramo zavedati, da bomo imeli takšne gozdove, kot jih bodo s skupnim delom vzgojili gozdarji in lastniki. Ker je gozd zapletena življenjska združba, ravnanje z njim pa vse prej kot preprosto, smo pripravili knjigo o gojenju gozdov. Da bi lastniki gozdov in vsi tisti, ki opravljajo dela v njih, znali pravilno ravnati, se je treba izobraževati - in prav temu je namenjena ta knjiga.

Andrej Šalehar in sodelavci - PRAŠIČEREJA

V knjigi Prašičereja, ki so jo napisali strokovnjaki za posamezna področja, obravnavajo avtorji namen in pomen prašičereje, pasme prašičev, biologijo in obnašanje prašičev, selekcijski program, odbiro in ocenjevanje zunanosti prašičev, hleve in objekte, prehrano in krmo, prirejo pujskov, pitanje prašičev, prodajo in ocenjevanje klavnih prašičev ter gospodarnost reje prašičev na kmetiji.

Ivan Kreft - AJDA

Ajde smo še pred pol stoletja veliko pridelovali, potem pa se je začela umikati rodovitnejšim poljščinam. Nekeč je bila ajda v Sloveniji in ponekod drugod po svetu hrana kmetov, revnih ljudi in težakov. Ajda je cenjena tudi kot zdrava oziroma varna hrana, saj jo lahko pridelujemo brez uporabe sredstev za varstvo rastlin. V prvem delu knjige je opisana rastlina ajde, njen izvor in sorte, sledita poglavji o pridelovanju ajde, njeni predelavi in pripravi izdelkov ter ajdove jedi in uporaba ajde.

Cena zbirke je 6.300,00 SIT

NAROČAM KNJIŽNICO ZA POSPEŠEVANJE KMETIJSTVA 1996

IME IN PRIIMEK

ULICA

POŠTNA ŠT.

POŠTA

DATUM

PODPIS

Izrežite in pošljite na naslov: Kmečki glas, Železna c. 14, 61000 Ljubljana

Preglednica 3: Zimski osnovni obrok, različica II - pridelava krme izključno na travnatem svetu

	kg	SS(kg)	SV(g)	ŠE(g)	NEL(MJ)	PSB(g)
Mrva	5	4,35	1400	31800	23,0	300
Travna silaža	15	6,8	1650	3645	40,2	877
Sil. pesni rezan.	13	2,60	507	1794	18,7	134
Koruzna silaža	1	0,87	63	800	8,2	60
Skupaj		14,62	3620	8039	90,1	1371
Dn. mlečnost				17,2	17,2	17,2

Preglednica 2 prikazuje beljakovinsko izravnavo osnovni obrok samo z voluminozno krmo. Izravnavo z osnovno voluminozno krmo lahko dosežemo samo z načrtovanjem pridelave pred rastno sezono, hkrati pa ob ustrezni kvaliteti pokrijemo potrebe živali in proizvodnjo do 17 litrov. Ugodno izravnavo beljakovinskega razmerja in potrebne količine surove vlaknine v zimskem osnovnem obroku zagotavljamo z vključitvijo travne silaže, koruzne silaže in mrve v obrok. Če nam naravne razmere ne dovoljujejo, da na kmetiji pridelujemo koruzno silažo, naj osnovni zimski obrok temelji na kvalitetni travni silaži in mrvi. Izravnavo pa opravimo z energetsko krmo (koruza, pesni rezanci).

Na kmetiji vzrejajo tudi plemenske telice za obnovo osnovne črede, intenzivnost selekcije in morebitno prodajo živali. Obrok za telice s popovčno težo 350 kg in konzumacijo 6 do 8 kg suhe snovi na dan je prikazan v preglednici 4.

Preglednica 4: Osnovni zimski obrok za telice

	kg	SS(kg)	SV(g)	ŠE(g)	PSB(g)
Travna silaža	10	4,56	1100	2430	580
Koruzna silaža	5	1,60	360	1010	52
Skupaj		6,16	1460	3440	632

Izračun (različica I) potrebne količine voluminozne krme, preračunano v suho snov za zimsko obdobje (200 dni):

- mrva	2200 kg	1174 kg SS		
- travna silaža	4000 kg	1824 kg SS	2000 kg	912 kg SS
- koruzna silaža	2800 kg	8896 kg SS	1000 kg	323 kg SS
Skupaj		2894 kg SS (krava)		1235 kg SS (telica)

Podobno lahko izračunamo potrebe za voluminozno krmo za poletno obdobje. Seštevek nam da potrebo po suhi snovi za celo leto. V bilanco moramo vključiti tudi do 10% delež ostankov od predvidene zaužite voluminozne krme. Izračun nam služi za pripravo načrta pridelovanja krme na kmetiji. S predvidenimi potrebami voluminozne krme lahko usmerjamo intenzivnost pridelovanja in določimo število živali. S temi metodami zanesljivo povečamo gospodarnost prireje mleka.

V prispevku je obravnavana popovčna mlečnost krav, katere so vključene v kontrolo proizvodnje. V kontroli proizvodnje imamo tudi črede z 20 in več litri mleka na molzni dan. To rešujemo z dokupljenimi ali doma pripravljenimi močnimi krmili, ko že poznamo količino in kakovost doma pridelane voluminozne krme. Na osnovi tega za izravnavo izberemo ustrezno rudninsko vitaminsko mešanico. Za obdobje presušitve pa pripravimo obrok z nižjimi potrebami.

V prispevku sem skušala opisati izhodišča, kako pripraviti krmno bilanco ter njen pomen pri usmerjanju prireje mleka. Pravo razmerje med vrstami krme pri krmljenju krav lahko dosežemo, če smo vrsto in količino krme prej načrtovali. Sicer nam ostane samo ugotavljanje zaloga krme, zaloge so pomemben pokazatelj pri prireji mleka, vendar željeno razmerje med posameznimi vrstami krme ne moremo doseči, če nismo prej pridelovanje krme načrtovali, kar pa je zelo pomembno za dosego gospodarnije reje.

Če nas pri pridelavi in spravilu krme tekom leta ne omejujejo ujme, se lahko približamo visoki izkoristljivosti energije iz pokrmiljene voluminozne krme ter hkrati pokrijemo prirejo 17 in več litrov mleka na dan samo s pridelano kvalitetno voluminozno krmo, s predhodno pripravo izhodišč.

Prispevek z naslovom "Kako ugotavljamo zaloge krme in na osnovi te določimo zimski obrok", je bil objavljen v tedniku Kmečki glas št. 40 (leto 1993) in mesečniku Viharnik št. 12 (1993). Potrebna navodila in pomoč o tej in prej obravnavani temi dobite na vseh enotah kmetijske svetovalne službe.

Marija Plazovnik

SUŠENJE IN TERITEV LANU

November je mesec spominov, takšnih ali drugačnih, spominov na naše nekdajne sodelavce in prijatelje, pa tudi na čase in kraje, ki smo jih z njimi doživeli in prehodili. Megleni novemberski dnevi nas še posebno spominjajo na razna jesenska dela in opravila, katera so na hribovskih kmetijah morala biti postorjena, da se je zima lahko v miru pričakala. Morala je biti pravočasno in dovoljno pripravljena stelja za živino ter zadosti drv za dolgo zimo, za kuhanje in ogrevanje krušne peči, ki je včasih nadomestovala na kmetih sedajno centralno ogrevanje. V začetku decembra ali adventa, ali pa o kraljevem je skoraj vedno že zapadel sneg ter je v hribovskih predelih obležal kakšno leto tudi do svetega Jožefa. November je bil po navadi tudi mesec, ko so se začele teritve. To delo je moralo biti opravljeno v suhem in lepem vremenu, ker se je trlo skoro povsod samo na prostem, zato se s tem ni smelo preveč odlagati.

Ko se je po travniku ali njivi razgrnjeni lan dovolj uležal in to je bilo navadno po treh ali štirih tednih, smo ga ob suhem vremenu pobrali, povezali v snope in ga zložili pod streho na suho do teritve. Za trenje lanu je potrebno posebno orodje imenovano trlica, za sušenje pa sušilna jama, ki smo jo imenovali "frnjača". Trlice imajo v Razboru še danes po mnogih kmetijah, shranjene na podstrešjih ali kaštah, pa tudi na ostanke zapuščenih sušilnic ali "frnjač" še lahko naletijo. Te pa so žal danes že vse razsušene in z grmovjem prerasle. Mnogi iz današnje generacije ne vedo, čemu je to nekdaj služilo. Sušilnica za lan ali "frnjača" je bila pravokotna jama v tleh, globoka do dva metra in obzidana, navadno kar s kamenjem. Spredaj pri tleh je iz te jame peljala obzidana luknja, pet do šest metrov dolga. Njen sprednji del je bil na prostem, da se je lahko v njem kurilo. Malo pod vrhom sušilnice je bila v zid vdolbina redka lesena mreža, kamor se je naložil lan, na tesno, da vroč zrak ni preveč uhajal, ko se je lan sušil.

Spominjam se iz svojih otroških let, da smo se teritve veselili že dolgo prej, skoraj tako kot kolin in se teh dogodkov iz mladosti še danes rad spominjam.

V Razboru so imeli skoro na vsaki malo večji kmetiji svoje priprave in orodja za obdelovanje lanu pa tudi na malih najemniških grofovskih, ker je bil lan eden izmed najvažnejših kmečkih pridelkov tistih časov. Tudi pri nas doma v Kristavcu smo imeli vse priprave za lan, od "rifla" do trlic, pa tudi "frnjačo" smo imeli svojo. Ta sušilnica me posebno spominja na leta nemške okupacije. Ker je bila na samotnem kraju v gozdu, sem imel v njej skrite slovenske knjige iz takratne razborške knjižnice. Knjige so hoteli Nemci zapleniti in uničiti. Teritev

lanu smo včasih doživljali kot neke vrste kmečki praznik, čeprav so morali "terci" dokaj pridno in trdo delati ves dan. Ob takih prilikah se ni štedilo z jedjo in pijačo. Na dan teritve je moral tisti, ki je bil določen za sušilca vstati že zelo zgodaj, da je zakuril in pričel sušiti lan najmanj tri ure pred pričetkom trenja. Ko se je naredil dan in so pričele prihajati terice, je bil tudi lan že suh in pripravljen za trenje. Dobro posušen lan so potem ženske trle na trlicah. Posušena lanene stebila so se zdrobila in odpadla, v rokah pa so ostala le vlakna za predivo. Te so potem razčesavale in čistile, nato pa so jih povezoval v povesma. Od trenja in čiščenja prediva je bilo odvisno, kakšno platno bo lahko tkalec natkal. Za finejše platno pa so morale ženske povesme prediva na posebnem grebenu še enkrat dobro prečesati in zgladiti. Spominjam se, da smo imeli zadnjo teritev pri nas doma v jeseni leta 1940. To je bila zadnja jesen pred prihodom Nemcev k nam in so nam prišle pomagat naše sosede, izkušene starejše kmečke gospodinjice kot so bile Planinšekova mati, Suhodolška mati Potočnica, Cajgarjeva Nana in pa seveda moja mama in dve sestrji. Od tistega časa je tudi naše domača sušilnica ali "frnjača" začela samevati in propadati in danes se vidi lahko še označen in obzidan vhod v kurilno cev, za kar je poskrbel moj pokojni brat Karl, da bi kraj, kjer so se nekdaj opravljala za naš obstoj in preživetje pomembna kmečka opravila, ne izginil povsem v pozabo.

Poleg domače sušilnice za lan mi je ostala najbolj v spominu Prevolška "frnjača", mimo katere me je vodila moja šolska pot v

Razbor. Iz pripovedovanja starejših ljudi sem slišal, da kogar privede pot mimo kraja, kjer tarejo lan, se mu je lahko zgodilo, da so ga ženske prijele in ga natlačile z zdrobljeno laneno slamo, kar je lahko bilo zelo neprimerno.

Če sem kdaj v jeseni na poti v šolo zaslišal klepanje trlic od Prevolške sušilnice, ki je bila tik ob cesti v Razbor, sem se vedno izognil v velikem loku po gozdu, da me niso videle. Baje so se potem tericam radi maščevali tako, da so jih opazovali, ko so šle k malici ali kosilu, se naskrivaj priplazili ter jim ročaje trlic namazali s čim bolj grdo in smrdljivo stvarjo, da so jim potem roke ves dan smrdele, ker po navadi ni bilo vode blizu terišč.

Par let po vojni smo v Razboru lan še pridelovali in ker pri nas nismo imeli svoje sušilnice, smo teritev imeli vedno skupaj s sosedi Prevolnikovimi in je še danes ohranjena, čeprav tudi se ne uporabljajo več. Teh skupnih teritev in drugih kmečkih opravil ter dobrih medsebojnih sosedskih odnosov se še danes rad spominjam. Škoda je, da ta stara kmečka opravila in običaji tonejo, v pozabo. Danes se nam zdijo ta opravila nepomembna, v tistih časih so bila pomemben del kmečkega hribovskega življenja in preživetja. Dobro je, da se jih spomnimo ter orodja in druge pripomočke, ki še obstajajo, ohranimo in obvarujemo našim zanamcem.

Rudi Rebernik

Nekaj starega orodja za predelavo lanu iz lanene slame v predivo. V ospredju je trlica s šopom lanene slame, zadaj levo je "rifla" za odstranjevanje lanenih semenskih glavic, poleg njega pa greben za česanje in glajenje povesem za finejše hodno platno. - Foto. R.R.

Kronični zapleti zaradi sladkorne bolezni

Pred 20 oziroma 30 leti so sladkorni bolniki umirali zaradi nenadoma nastalih zapletov. Teh je danes zelo malo, smrtni izidi pa so redki.

Danes so pri sladkorni bolezni pomembni t.i. kronični zapleti in o teh bomo danes govorili. Gre za okvare na posameznih organih, ki nastanejo pri dlje časa trajajoči sladkorni bolezni (10 ali več let). So posledice okvare malih žil (mikroangiopatija). Gre za tipične spremembe, ki se razvijejo pri sladkorni bolezni, neglede na obliko le te (tip I ali tip II ali motena toleranca za glukozo). Pri sladkornih bolnikih pa se razvijejo spremembe tudi na velikih žilah (makroangiopatija t.j. ateroskleroza). Te spremembe niso značilne samo za sladkorne bolnike, ampak se pojavijo pri vseh ljudeh. Je pa ateroskleroza pri sladkornih bolnikih mnogo pogostejša in se razvije prej kot pri zdravih ljudeh.

Vse te zaplete zaradi sladkorne bolezni pa lahko preprečimo oz. vsaj odložimo njihov pojav na kasnejši čas le z dobro urejenostjo sladkorne bolezni.

KRONIČNE ZAPLETE sladkorne bolezni delimo:

- okvara oči = **DIABETIČNA RETINOPATIJA**
- okvara ledvic = **DIABETIČNA NEFROPATIJA**
- okvara živcev = **DIABETIČNA NEVROPATIJA**
- okvara nog = **DIABETIČNA ANGIOPATIJA = DIABETIČNA NOGA**

DIABETIČNA RETINOPATIJA

(okvara oči zaradi sladkorne bolezni)

Je posledica sprememb na drobnih žilah mrežnice. Pojavi se približno pet let po odkritju sladkorne bolezni. Lahko pa so spremembe že prisotne, ker pri tipu II sladkorne bolezni le ta že nekaj let traja, preden jo odkrijemo. Spremembe na očeh so enake pri bolnikih s sladkorno boleznijo tipa I in II. Po 25 letih trajanja sladkorne bolezni imajo vsi bolniki okvare na očeh. Končna posledica te okvare je slepota.

ZDRAVLJENJE

Zdravila za zdravljenje teh sprememb na očeh ni. Najboljše zagotovilo, da se okvare na očeh ne bodo razvile oziroma, da bomo

odložili njihov razvoj, je dobra urejenost sladkorne bolezni. Če okvare že obstajajo, s t.i. fotokoagulacijo lahko preprečujemo napredovanje okvar in nastanek slepote. Vemo tudi, da se pri sladkornih bolnikih pogosteje razvijeta siva in zelena mrena. Z rednimi pregledi pri okulistu dovolj zgodaj odkrijemo spremembe na očesnem ozadju in bolnike pravočasno napotimo na fotokoagulacijo.

DIABETIČNA NEFROPATIJA

(okvara ledvic zaradi sladkorne bolezni)

Je posledica sprememb na malih žilah v ledvicah. Posledica je propad ledvičnih teles in kasneje odpoved ledvic. Ledvice so življenjsko pomemben organ. Konec njihovega delovanja pomeni smrt za sladkornega bolnika. Po 20 letih trajanja sladkorne bolezni najdemo diabetsko nefropatijo približno pri 40% sladkornih bolnikov.

ZDRAVLJENJE

Zdravila za zdravljenje diabetske nefropatije ni. Pomembno je preprečevati nastanek sprememb z dobro urejenostjo sladkorne bolezni. Če ledvice dokončno odpovedo, je potrebno zdravljenje s hemodializo. Presaditev ledvice pri sladkornih bolnikih ne prihaja v poštev.

DIABETIČNA NEVROPATIJA

(okvara živcev zaradi sladkorne bolezni)

Po nekaj letih trajanja sladkorne bolezni najdemo pri obolenih znake diabetske nevropatije. Bolezen se razvija počasi in pogosto brez znakov. Lahko pa se kaže z mravljičenjem v nogah, občutkom mrzlih ali pekočih nog, v izgubi občutka za dotik, pojavljanjem krčev. Omenjene težave motijo bolnika le, če so dovolj izrazite.

ZDRAVLJENJE

Na prvem mestu je dobro urejena sladkorna bolezen, da pojav težav preprečimo, oziroma odložimo za čim kasnejši čas. Z zdravljenjem lahko težave le blažimo.

MAKROANGIOPATIJA

(okvara velikih žil)

Kaže se kot ateroskleroza, ki se sicer pojavlja pri vseh ljudeh, vendar pri sladkornem bolniku bistveno prej in 5 do 10-krat pogosteje kot pri zdravih ljudeh. Za nastanek ateroskleroze pa so poleg sladkorne bolezni pomembni še dednost, povišanje maščobe v krvi, spol, zvišan krvni pritisk, debelost, prehranjevalne navade, telesna dejavnost, kajenje. Pomembna je predvsem ateroskleroza možganskih in srčnih žil in žil na udih. Srčni infarkt se pri sladkornih bolnikih pojavi 4 do 5-krat pogosteje kot pri zdravih in če ima sladkorni bolnik še visok krvni pritisk, je nevarnost še bistveno večja. Možganska kap zaradi ateroskleroze možganskih žil je pri sladkornih bolnikih 2-krat pogostejša kot pri zdravih. Ateroskleroza spodnjih udov ne povzroči neposredne smrti, povzroča pa gangreno, zaradi katere so potrebne amputacije nog in posledica je huda invalidnost bolnika.

ZDRAVLJENJE

Le z dobro urejenostjo sladkorne bolezni bomo upočasnili razvoj ateroskleroze. Po-

ZDRAVSTVO

trebno je zdraviti visok krvni pritisk, zvišanje maščob v krvi, potrebno je skrbeti za primerno težo, redno telesno aktivnost in opustiti kajenje.

DIABETIČNA NOGA

Je kronični zaplet na stopalu sladkornega bolnika. Je posledica okvare malih in velikih žil ter živcev. Če manjše poškodbe kože in pridružene okužbe lahko povzročijo velike rane na stopalih in če zdravljenje ni pravočasno in uspešno, je posledica amputacija noge. Le teh je pri sladkornih bolnikih 15-krat več kot pri zdravih ljudeh enake starosti.

ZDRAVLJENJE

Ponovno je na prvem mestu dobra urejenost sladkorne bolezni. Ob enem pa morajo sladkorni bolniki sami skrbeti za svoje noge. Imeti morajo primerno obutev in primerne nogavice. Redno si morajo vsak dan pregledati noge, da pravočasno opazijo že najmanjše ranice in se zanje še dovolj zgodaj pravilno poskrbi.

Glede na vse omenjene kronične zaplete vidimo, da je sladkorna bolezen huda bolezen. Pogosto povzroči smrt ali težko invalidnost. Delitev sladkorne bolezni na lahko ali težko, odvisno od tega ali sladkorni bolnik prejema inzulin ali ne, ni pravilna. Iz prakse vemo, da so tudi sladkorni bolniki, ki se zdravijo samo z dieto ali z dieto in tabletami, enako podvrženi vsem kroničnim zapletom sladkorne bolezni, kot tisti, ki prejemajo inzulin. Zaradi tega je zelo pomembno, da ob odkritju sladkorne bolezni bolnike seznanimo s pomembnim dobrega zdravljenja sladkorne bolezni, njene dobre urejenosti in z možnostmi preprečevanja kroničnih zapletov.

Vsa napredna zdravstvena svetovna javnost se zaveda pomena preprečevanja kroničnih zapletov sladkorne bolezni. Svetovna zdravstvena organizacija je leta 1988 sprejela t.i. Saint-Vincentso deklaracijo, s katero obvešča in zavezuje vlade držav in dežel sveta, da morajo zagotoviti takšno zdravstveno oskrbo in izobraževanje sladkornih bolnikov, da se bo znižalo število kroničnih zapletov sladkorne bolezni in sicer:

- slepote zaradi diabetske retinopatije za 1/3 ali več
- končne odpovedi ledvic vsaj za 1/3
- obolevnost in umrljivost zaradi kornarnih bolezni za več kot 50%
- zmanjšanje amputacij nog zaradi gangrene za 50%

Slovenija je Saint-Vincentso deklaracijo podpisala leta 1989. Vsi skupaj se moramo zavedati, da država in zdravstvena služba lahko veliko stori za naše zdravje. Vse to pa ni dovolj, če vsak posameznik ne bo sam poskrbel za svoje zdravje, predvsem pa opustil škodljive navade in nezdravi način življenja.

Dr.med Marjana Predikaka
int. specialist

MIKLAVŽEV VEČER

Zmračilo se je tako na hitro, kakor se v decembrskih dneh pač zmrači. Otroci smo na Miklavžev večer že ob mraku sedeli pri mizi in s strahom čakali, kdaj se bo zunaj oglasil žvenket verig.

Bile smo tri sestre, živahne, vendar tudi ubogljive. Kot vsi otroci, smo se tudi me bale in ob enem veselile Miklavža in parkeljna. Ta se je običajno prav nesramno zapodil pod mizo ter nas hotel uloviti za noge.

Miklavžev obisk je bil nekaj posebnega. Vedele smo, da bo nekaj prinesel in da moramo biti zato pridne in ubogljive. Pod hišo se je po cesti že premikalo nekaj velikega in belega ter nekaj manjšega in črnega. Od sosedovih hiš se je že slišalo vreščanje otrok, pozvanjanje zvončkov in rožljanje verig. To zadnje ni bilo nič kaj prijetno.

Naenkrat je na vrata trdo potrkalo. Bile smo tiho. Mama, ata in babica so bili v kuhinji. Nekdo od njih se je oglasil: Naprej! Vstopil je velik mož, oblečen v škofovska oblačila z ogromno kapo. Imel je očala in brado in škofovsko palico. Angeli so imeli bela krila in na glavah pajčolanke. Bil je lep prizor. Na Miklavžev pozdrav,

smo s sestrami takoj odzdravile. Vprašal nas je, če smo pridne, če ubogamo, če pomagamo doma delati in seveda, če znamo moliti. Prikimavale smo in odgovarjale z "da". Tudi dokazale smo mu in sicer z molitvijo očenaša. Miklavž je bil z nami zadovoljen, dal nam je darila, za kar smo se mu zahvalile. Miklavž se je obrnil, vendar le toliko, da je poklical parkeljna. Imela sta kosmate kožuhe, rogove in v rokah verige. Ker smo od strahu kričale, jih je Miklavž odpodil. Odšli so do druge hiše, mi pa smo skrbno zaprli za njimi vrata.

S sestrami smo se takoj lotile odpreti darila. V papirnatih vrečkah so bili bonboni, pomaranče, svinčnik, barvice in majhen zvezek. Bile smo vesele vsega prinesenega. Takoj smo preizkusile barvice in zvezek. Tudi druge dobrote so težko ostale do naslednjega dne.

Moje takratno srečanje z Miklavžem je bilo globoko doživetje. Še vedno se ga rada spominjam in s posebnim občutkom doživljam Miklavžev večer.

Marija Omulec

VOŠČILO

za novo leto bralcem Viharnika

Staro leto je odšlo,
podalo novo nam roko.
Novo leto se nam je rodilo,
naj dobrega vam prinese obilo!

Naj bila bi vaša pot
vedno varna, brez nezgod,
srce naj vaše zdravo bije
v očeh naj vaših sreča sije.

Viharniku pa bi želel,
da bil bi malo bolj debel,
da bi še dolgo let bil živ
in svojim bralcem zanimiv.

Maks Potočnik

IZ STAREGA V NOVO LETO

Koliko starejših in manj starih ljudi, toliko lepih in manj lepih spominov. - Le eno je skupno vsem: spominjati se na otroška in mlada leta. Moji spomini segajo daleč nazaj, ko je bilo na podežlju še več ljudi, več petja in otroškega vrišča. V zadnjem polstoletju je drugače: uporaba delovnih strojev in orodja ter motornih vozil, je za vedno izbrisal mnogo običajev in navad, ki bodo odslej ostale le v zapisih in muzejih.

V predbožičnem času je bilo mnogo običajev. V najlepšem spominu mi je ostalo predbožično kajenje z žeganim lesom, premikajoče se procesije z baklami k hribovskim cerkvam ob polnočnici, ter koledniško oziroma "kovatniško" petje pred Novim letom, kraljevim in Svečnico.

Ob teh spominih se sprašujem, kaj bi se dalo v teh modernih časih še lepega in plemenitega ohraniti. Menim, da vedno še kar precej, če to le hočemo.

Ko si bomo voščili za božične in novoletne praznike, poklonimo voščila tudi invalidom, osamljenim in ostarelim. Poklonimo jim prijazen pozdrav in toplo besedo. Skozi leto pa ohranimo dobre sosedske odnose in mirno sožitje s svojo okolico. Tudi v tem je sreča, ki jo voščimo.

Ludvik Mori

JAZ SEM DREVO

Sem drevo. Ime mi je hrast. Živim v družbi starih hrastov. Ko sem pokukal iz zemlje, so se me vsi razveselili. Dobili so novega prijatelja. Bil sem zelo prestrašen, ko sem zagledal nekakšno pošast z dolgimi uhlji. Vsi so se mi smejali, saj je bil čisto navaden zajec.

Prišla je jesen. Obarvali so se mi listi. Bili so vseh barv. Poplesavali so v zraku in padli na tla. Prišla sta Mihec in Maja. Hodila sta po mojem listju. Zelo je šumelo. To mi sploh ni bilo všeč.

Ko je prišla zima, me je zeblo. Brrr... sem zastokal. Stisnil sem se k svojim prijateljem, da nam je bilo topleje. - Nekega dne so prišli drvarji ter posekali moje starejše prijatelje. Življenje je postalo samotno in žalostno.

Katja Planinc-Dobnik
3.a, OŠ Koroški jeklarji, Ravne

ZVEZA GOZDARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE je izdala knjigo z naslovom **GOZD JE NEKAJ VEČ**. V njej znani slovenski razumniki razmišljajo o gozdu, naši najpomembnejši in neprecenljivi naravni dobrini. Avtorji prispevkov so: Spomenka HRIBAR, Matjaž JEŽ, Matjaž KMECL, Manca KOŠIR, Milan KUČAN, Matej METELKOVIČ, Peter NOVAK, Hubert POŽARNIK, Janez ŠINKOVEC, Alojzij ŠUŠTAR, Kazimir TARMAN, Miha TIŠLER, Niko TORELLI, Anton TRSTENJAK, Drago ULAGA in Ciril ZLOBEC. Uvodna razmišljanja je zapisal Marko KMECL. Gozd je predstavil Franc PERKO.

Knjiga je opremljena z barvnimi fotografijami, ki predstavljajo NAŠ GOZD v vsej njegovi skrivnosti in veličini. Tako oblikovno kot vsebinsko je primerna tudi za novoletno darilo.

Vse zainteresirane obveščamo, da lahko knjigo naročijo pri KOROŠKEM GOZDARSKEM DRUŠTVU (tel. 42273, Gradišnik, Medved, Skledar T.). Cena izdaja je 4.500 SIT.

Adi, prvi sin v družini Kolarjevih, se iz rodne Celje seli v Pesnico pri Mariboru, v Ponikvo, v Slovenj Gradec, v Mislinjo - vmes v partizane in v Dachau - nazaj v Mislinjo in končno nazaj v Slovenj Gradec. Pač nekdanja usoda državnih uslužbencev: orožnikov, financarjev, carinikov, železničarskih uslužbencev... Oče je železničarski postajni načelnik.

Po končani meščanski šoli v Slovenj Gradcu sanjari o svetu, o daljnem svetu, kot marsikateri fant njegovih let. Objadrti svet, pomeni, povezati se z morjem. Razmišlja o nedosegljivem: o ladjah, daljnih deželah, preizkusiti, če je svet zares okrogel...

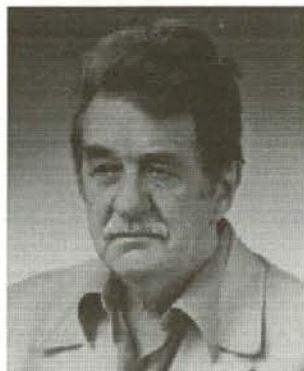
Goreča želja po stiku s slano vodo ga pripelje na pomorsko trgovsko akademijo v Boki Kotorski. Zamika ga delo v ladjedelništvu. Zna dobro risati. Črte vleče še danes, na pragu četrte četrtine njegovega stoletja, ravne, kot bi imel podstavljeno nevidno ravnilo. Obliko črk si domiselno zmišlja, v njem tiči zakopan arhitekt. Nikjer ne najde protekcije, brez katere ni poti do ladje, kaj še le do ladjedelnice.

Adi se vrne domov v Mislinjo. Vzravnane hoje, športno razvit kadet čaka na vpoklic k vojakom. To se ne zgodi. Prej pridejo vojaki v Mislinjo, gradijo betonske bunkerje ob železniški progi, vedno več jih je, nazadnje se umikajo proti Hudi luknji. Meglenega aprilskega jutra strese Mislinjo in njeno okolico eksplozija s trušcem, kakršnega Mislinjčani ne pomnijo. - Jugoslovanski vojaki zminirajo med pobegom železniški tunel. Še tistega dne preplavijo Mislinjsko dolino nemške vojaške uniforme, sredi Šentlenarta postavijo rdečo zastavo s kljukastim križem in ob njej krojaški model, oblečen z nemško narodno nošo. Adija vse to ne preseneti, že mnogo prej ve za Hitlerjev prihod in nekaj tudi o komunizmu v Rusiji.

Adi zna dobro nemško, oče je postajni načelnik - nič čudnega, če gre v službo k progovni sekciji pri železnici. Vodi dninske knjige in podobne uradniške posle. S tem se izogne obveznega Arbeitsdiensta pod Nemci. Med Nemci in gestapom se obnaša previdno. Zna se z njimi pogovarjati, hkrati pa se skrivoma shaja z Zdravkom Čebularjem - poznejšim komisarjem Pohorskega bataljona, Ernestom Prevornikom - prav tako član štaba v Pohorskem bataljonu in Francem Zavrlom - Kolandrovim iz Straž. Vsi šolani, mladi, korajžni, nabriti in prekanjeni, načrtujejo kako Nemcem najbolj škodovati. Sicer podkovani z idejami sovjetskega komunizma, niso pri tem najboljši filozofi, želijo biti praktični.

Oktober 1941 odrinejo na Graško goro. Z železniškim svedrom navrtajo leseno ogrodje električnega daljnovoda, vstavijo dinamit, plamen vžigalice pa je preslab, da bi vžgal zažigalno vrvico. Vsi si hkrati prižgejo cigareto, vlečejo, da je žar na konicah cigaret razgret do kraja. Ko vžigajo vrvico, se z nosovi dotikajo drug drugega, uspejo in zbežijo daleč v stran. Detonacija raztrešči stolp, vse naokrog se iskre - tudi v njihovih prsih. Zadovoljni se spogledajo in si namignejo smer umika: Navzdol proti Šmiklavžu! V mislih so v velenjskem premogovniku, ki ga zaliva voda, saj črpalke ne delajo več. "Uspeli smo!!!" kričijo molče.

Nad Šmiklavžem potrkajo sredi noči na vrata znancev. Nekaj dni se pri njih hranijo, tretje jutro jim postavi gospodinja na mizo zvrhano skledo "pohanih" kur. S sklenjenimi rokami jih prosi, naj vendar že gredo, preveč je nevarno za njihovo hišo.

Adi Kolar

Čez Šentvid odidejo do Lošperka k Zdravkovi teti. Teta jih prav tako prosi, naj gredo naprej, češ tam okrog vitanjskega klanca ved-

gonsko pod nos in si zvija navzgor mladeniške brke, ki jih še ni veliko.

Nekaj časa se na Pugledu novinci fizično in duhovno urijo, vojaško in politično usposablajo. Ko se jih nekaj nabere, jih glavni štab slovenskih partizanov napoti čez Gorenjsko na Štajersko. Adija izberejo za komisarja v drugem bataljonu Druge grupe odredov. Bilo je pomladi 1942. Gorenjskim partizanom ni všeč, da se Štajerci zadržujejo na njihovem terenu. Grdo se gledajo, eden drugemu jemljejo na skrivaj hrano, Gorenjci jim je ne priskrbijo, nazadnje se med seboj skoraj stepejo.

Lačni v nepoznani pokrajini, prisiljeni se umikati Nemcem, ki pritiskajo za njimi in jim od časa do časa nastavijo zasedo, pri vsakem srečanju z Nemci jih nekaj pade, druge ujamejo... Pri preštevanju jih od stopetdesetih naštejejo še stotrideset, še stopetindvajset, še stopetnajst...

Rinejo naprej, proti Jezerskem. Adi, kot komisar jim daje poguma in orientacijo. Edini pripomoček mu je list, iztrgan iz starega Mohorjevega koledarja, na katerem je narisana Slovenija. Nekje pri Kofcah pod Košuto padejo zvečer v zasedo. Vsi se razbežijo, mečejo

Adi Kolar, dob

no vohljajo nemške patrulje. Mimo Vitanja odrinejo proti Celju na vlak do Zidanega mostu. Kljub nemški straži na tej, in italijanski na oni strani, so naslednji dan že onkraj Save. Čez most jih povede železničar, ki se z obojimi pozna.

Čez nekaj dni se znajdejo v Mirni na Dolenjskem. Zdravko menjava grede nemške marke za lire. Začnejo mu štrleti iz žepov, toliko jih ima. Redke italijanske patrulje jih vprašujejo, če morda niso komunisti. Adi zna tudi nekaj italijanščine in jim odgovarja, da niso, da so čisto v redu fantje.

Dolenjci so z njimi dobri, postiljajo jim po konjskih hlevih in gospodar nekega večjega posestva jim z zajtrkom vred prinese še ponarejene legitimacije, ki jim bodo služile pri srečanju z italijanskimi patruljami. Žigosane so, na njih manjka le še podpis župana. Na hitro si izmisli enega od italijanskih priimkov, jih prisloni na kobilje bedro in podpiše: Giovanni Masserati.

Gospodinja jih opozori, naj nikar ne hodijo naokrog brez pokrivala. Italijani niso vajeni biti pozimi gologlavi in jim je sumljiv vsak, ki nima kaj na glavi. Priskrbijo si čepice in nekega večera jim z dolenjskim vlakom uspe prispeti v Ljubljano.

V Ljubljani se Mislinjčani razidejo vsak k svojim znancem. Tretji dan pričaka Adija pred Prešernovim spomenikom ženska z močno ovitim obrazom. Izroči mu nahrbtnik, denar za avtobus, mu pove vozni red in Adi se odpelje proti Pugledu. Na Pugledu vstopi k partizanom. Na jasi je minus 31°C, takšen mrz, da bi tulili volkovi. Od peklenskega mrza sega na-

od sebe vse, kar imajo pri sebi. Vsi nimajo niti orožja, čeprav je zapoved poveljujočih, naj se ne da živ ujeti nihče.

Naslednji dan jih ima Adi, s partizanskim imenom Zvone, okrog sebe še enajst, večinoma žensk. Ždijo v grmovju in se pripravljajo na nočni pohod proti Jezerskem. Zvečer na pohodu spet zaropota. Izgleda, da so izdani in da jim Nemci sledijo vsepovsod, tudi z boka. Razbežijo se v temo, ki ne more biti temnejše. Adi in še eden prenočita pod smreko. V ranem svitu iščeta instinktivno pravo smer. Za njima zaropotajo strojnice, pred soborcem raznese bombo in mu odrta nogo. Adi se požene po grušču navzdol, izvine si nogo, stemni se mu. Ko pride k sebi, zagleda pred seboj nemškega vojaka, ki pregleduje cev njegove pištole. Ugotovi, da je cev čista, da pištola ni bila uporabljena. - Imenujejo ga za srbskega oficirja. Adi jim pove v nemščini, da ni srbski oficir, pač pa pomočnik svojega komandanta, ki ga pa ni zraven. Pregledujejo njegovo komisarstvo torbo. Ugotovijo, da je pisava na papirjih njegova. Adi prizna, mota se, da njegov komandant piše slabo čitljivo, zato piše on. Oprtajo mu njegov nahrbtnik, s sprednje strani še nahrbtnik ubitega kolega, roke mu zvežejo navzad in ga vodijo do Puterhofa, kjer je bila nastanjena nemška četa. Pokličejo gospodinjco. Ogledovala ga je in rekla Nemcem, da ga je pred dnevi že videla, ko je pri njih kradel. Adi ni bil na Puterhofu še nikoli prej.

Privežejo ga na stol. Roke mu zvežejo za naslonjalo, noge k zadnjim stolovim. V nasprotni sobi prižgejo močno luč, priprejo vrata, da mu ozek pramen svetlobe udarja naravnost v

oči. Iz polmraka opazujejo zasliševalci okrog njega reakcije na obrazu ob vsakem vprašanju in udarcu. Mlatijo ga z bikovko, vsepovsod: po rokah, hrbtu, obrazu. Brcajo ga v noge, najraje v tisto, ki ga boli. Po vsakem vprašanju, na katerega ne odgovori takoj, sledi udarec. Najnasilnejši zasliševalec sede pred njega in ga vpraša: "Si ti zares komisar?"

"Sem", odgovori Adi. Po njem pade udarec, da se mu stemni. Vsi naokrog se pomenljivo spogledajo. Zdaj vedo, da imajo v rokah pravega partizanskega političnega komisarja. Novico sporočijo takoj svojemu štabu na Bled. Ponj pridejo z avtom. Skozi Kranj ga odpeljejo naravnost v blejski hotel Park.

Zasliševanje se nadaljuje. Uglajena višja oficirja ga imenujeta Svonja. Ne znata izgovoriti Zvone, kot je bilo Adijevo partizansko ime. Eden od njiju se s kazalcem potrkva po prsih in mu reče: "Jaz sem komisar. Ti si bil tudi komisar. - Povej mi odkrito, kaj bi storil z menoj, če bi me ujel, kot so naši tebe?"

"Storil bi z vami enako, kot boste naredili z menoj vi". Odgovarja v tekoči nemščini, čeprav jim prej pove, da je ne obvlada dobro. Proti zasliševalcu uperi kazalec, ga ukrivi, kot

lepa jabolka. Prosim dajte mi katero". Stražar ga gleda vedno bolj debelo. Onemi. Nihče od jetnikov si v Begunjah ni drznil kaj takega. Pobere jih več, najlepše, izroči mu jih čez ograjo. Adi se mu zahvali. -

Med jetniki kroži vest, da jih v Begunjah ne streljajo več. To jim dvigne samozavest, zaradi tega pa tudi odnos do discipline. Ležijo na slami. Ko zaslišijo v vratih stražarski ključ, so naenkrat vsi v vrsti. Preden vstopi oficir, so poravnani celo po velikosti. Nemcem je njihovo obnašanje strašansko všeč. V sobi jih je okrog trideset.

Adiju prinese nekega dne stražar paket. Na njem piše priimek Koeler. Adi prečita priimek, potrkva na vrata in, ko stražar pokuka notri, vrne paket s pripombo, da ne pripada njemu, saj on je vendar Kolar. Stražar odnese paket, se čez eno minuto vrne in reče: "Zagotovo je zate", in mu ga porine v naročje. Adi se zahvali.

Glavni komandant v Begunjah se je pisal Guck. Bil je majhen, čokat in grdo je gledal. Nekega dne pride v sobo in vpraša, če zna kdo nemško. Nekaj se jih javi, Guck jih spregleda in stopi k Adiju: "Kaj pa ti?" ga vpraša. Adi pove, da razume dobro, govori pa bolj slabo. Guck ga povabi s seboj in mu zunaj na hodniku ukaže, naj mu sledi. Po dolgih in strmih stopnicah ga povede na podstrešje. Na prostranem podstrešju je polno prahu in pajčevin, zavrzanih križev, črvihih angelčkov in odlomljenih svetniških glav ter rok. Ko prideta v globino prostora, se Guck sunkovito obrne proti njemu. Adi se zdrzne, ve, da ga bo ustrelil. Guck brca okrog sebe angele, Adiju postaja do skrajnosti tesno, angelski in svetniški obrazi naokrog oživijo. Guck seže navzdol za pas in s sunkovito kretnjo pomoli Adiju pod nos tobačnico. Adi ne kadi, vendar dovoli, da mu Guck cigareto prižge. Ve za takšno ravnanje tik pred usmrtniško.

"Svonja", reče Guck, "kaj misliš, da bomo storili s teboj?"

"Ne vem", odvrne Adi. "Karkoli že boste, opravite hitro".

Guck ga objame čez ramo, ga pogleda naravnost v oči in reče: "Svonja, mogoče imaš srečo". Nič drugega mu ni rekel, odvedel ga je nazaj in Adi še danes ne ve, kaj je to takrat pomenilo.

Marca 1943 odpelje transport nekaj jetnikov iz Begunj v Dachau. V osebni vagoni drugega razreda, uklenjena po dva in dva skupaj, jih spremlja Guck, ki je doma iz Münchna. Sedi Adiju nasproti in mu neke med vožnjo reče: "Svonja, kamor greš zdaj, ne bo lahko. Ampak ti boš preštel". - Čez čas zve Adi v taborišču, da so Nemci sami Gucka ustrelili. Verjetno so mu bili simpatični vsi protinacisti.

Pomladi 1943 umre v Dachau prvi Slovenec, odkar je tam Adi. Pokojnik, rudar Poženel iz Trbovelj, podleže tifusu. Poprosijo komandanta taborišča, če se smejo od svojega narodnjaka posloviti po slovenski šegi. Po oklevanju jih usliši, še prej postavi pred krematorijem stražo z brzostrelkami. Zberejo se vsi Slovenci, pevski zbor tik ob železnih nosilih z mrličem. Dirigira mu Božo Grošel, pozneje glavni tenorist pri Slovenskem oktetu. Pevci, v glavnem vsi pevske izšolani, imajo

note. V taborišču jih imajo za celo pesmarico. Dobivajo jih list za listom od doma, kamor po domeni domači zavijajo hrano, kadar jim pošljejo paket.

Sam komandant taborišča je radoveden slovenskega načina slovesa. Pevovodja da znak, pesem preplavi prostor pred krematorijem, akordi valovijo med nabrekli brstjem divjih kostanjev. Vse naokrog utihne, umolkne veter in ptica, srce in misel... Na vsem svetu je živa še edino pesem: Vigred se povrne,

vse se oživi...

Prisluhnejo oficirji, stražarji in krematorijci. Njihovi obrazi zadobijo človeške poteze, takšne kot so jim vrojene. Z lic jim spusti grobost in vsa strogost izpod obrvi. Enemu od vojakov se skalijo oči, drugemu se skotali solza... a prijatelj našega

nikdar več ne bo.

"Kako lepa mora biti slovenska dežela", pošepetajo med seboj Nemci "ko je že pesem teh Slovencev takšna".

Še danes Adija spreleti, ko po dvainpetdesetih letih o tem pripoveduje. Zasliši pesem, ravno tisto in prav takšno. Zagleda mlado popje skozi bodočo žico, ki se med pesmijo odpira in raste v pomlad.

Adija premestijo v drugo taborišče, ki prav tako pripada dachauskem. Dela v tovarni BMW, ki takrat ne izdeluje avtomobilov, temveč dele za letalske motorje. Nekoč jo Angloameričani zbomardirajo. Taboriščniki jedo repno in pesino šavje, kuhano v velikanskih kotlih. Adiju mati pošilja veliko mastnega prežganja, ki si ga pomeša med zeleno juho, tako je bolj kalorična. Ko na vsem lepem tudi njegovo mater odpeljejo v taborišče, je konec tudi s prežganjem.

Po koncu vojne jim odprejo taborišče anglo-ameriški vojak. Nudijo jim dobre hrane. Mnogi taboriščniki s skrčenim želodcem umrejo od sitosti.

Vsaka država pride iskat svoje izseljence, Slovencev ne pride iskat nihče. S svojo iznajdljivostjo uspejo čez Češko priti do Maribora.

Adi se ne šteje med komuniste kot pri odhodu v partizane. Ne sili se v partijo in na višje položaje, čeprav spada med prve borbe iz Mislinje. Upošteva, da se ni mogel ravnati po dani prisegi, naj se nikoli ne da ujeti živ. - Čudna zaobljuba; vsako živo bitje na svetu se bori za svoj obstoj, predvsem za svoje življenje. Nekateri politični ideologi pa sporočajo svojim: Borite se za svoje življenje in svoj obstoj, če ne drugače, tudi tako, da si poženete kroglo v glavo!

Adi se priuči za geodeta. V letih svojega službovanja meri gozdne parcele od Mislinje do Črne in Radelj ter pri taksaciji na Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec riše gozdarske karte. - Sedemnajst let je že v pokoju. Naj še dolgo s svojo ženo Danico brkljata po hiši in okrog nje ob Homšnici v Slovenjem Gradcu.

Hvala lepa!

Andrej Šertel

er _ dan

bi sprožil pištolo in reče: "Bum!"

Zasliševalec, presenečen nad njegovim gibom, se nasmehe: "Ne, ne bomo te ustrelili". Molče gleda nekaj časa skozi okno, nakar se na peti zavrti k njemu: "Jutri pride na obisk naš major. Seznanili ga bomo z vsem, kar si nam povedal in preverili, če je to resnica".

Adi se zave svoje mišje nemoči pred kremplji izurjenih mačkov. Zbere svojo samozavest in ne popusti upasti svoji pokončnosti. Na vprašanje, zakaj je odšel med partizane, pove: "Vaši streljajo naše navadne ljudi brez vzroka. Zato sem se odločil za to pot".

Navzoča odgovor preseneti, skoraj piči. Tako jih zadene, da se pogovarjajo vedno bolj enakopravno. Zasliševati in pretepati nehajo. Vprašajo ga, kako dolgo ni jedel. Adi odgovori, da je tega teden dni. Ne verjamejo mu. Glavni mu očita laž.

"Lažem pa ne", vztraja Adi.

"Bomo videli", odvrne glavni. "Pojdite z nami na kosilo!" Z njimi odide v hotelsko jedilnico. Prinesejo mu juho in še eno, prikuho in še eno, solato in še eno, kompot in še enega. Na vprašanje, kaj bo pil, pove, da ne pije. Kljub temu mu prinesejo pivo. - Odpeljejo ga v Begunje.

Trinadstropna jetnišnica v Begunjah je bila nekoč ženska kaznilnica. Z njo so upravljale nune. Zunaj ograje je bil sadovnjak in tistega poletja ogromno sadja. Nekaj ga je padlo tudi v notranjost dvorišča. Skupina jetnikov, ki je šla na sprehod prva, se je teh jabolk najedla. V poznejših skupinah so se za eno jabolko stekli. Adi se ne skloni za nobenim sadežem. Stopi do stražarja in ga v nemščini poprosi: "Tamle so

Kragulj odnesel psa

Tudi to se zgodi, čeprav sem sprva težko verjel novici, katero mi je povedal dr. Franc Heber. Ko pa sem se mudil v ostriški fari, mi je kmet Lonther iz Velke pri Ojstrici, o dogodku povedal naslednje:

"V drugi polovici oktobra sem nekega dne gnil živino na pašo. Zraven je tekel tudi triletni kuža Tingo, ki tehta okoli šest kilogramov. Nenadoma je po zraku nekaj zaplahutalo. Bil je velik kragulj, ki se je spustil na zemljo, zgrabil s kremplji in kljunom psa ter odvihral z njim v višave. Nič ni zaleglo moje kričanje in silno cviljenje kužka. Pritekli so tudi drugi člani družine iz hiše gledat, kaj neki se dogaja.

Vsi smo bili presenečeni in žalostni, saj se kaj takega pri nas še ni zgodilo.

Čez dobri dve uri je kuža ves prestrašen in okrempljan po trebuhu, prišel nazaj. Dva dni ni jedel, niti ležati ni mogel".

Ko sem ga po desetih dneh šel fotografirati, je bil Tingo še vedno tako preplašen, da sem to, ob navzočnosti vnuka Zdravka, komaj uspel.

Lontherjeva gospodinja Matilda mi je še povedala, da je bil to zagotovo tisti kragulj, ki jim je odnesel letos skoraj vse kokoši in tudi nekaj mačk je izginilo.

Ludvik Mori

Ugrabljeni kuža Tingo v varstvu Zdravka - Foto: L. Mori

"Basnga"

Nakupovanju hrane, skupaj za en mesec, so včasih rekli "basnga". Rad bi opisal, kako smo včasih kupovali hrano na knjigo. Spominjam se, kako smo v letih od 1930 do 1940 enkrat na mesec hodili po "basngo" k Zimerlu v Mežici. Tiste čase so bile v Mežici štiri trgovine: Zimerl, Brundula, Črni konzum in Rdeči konzum. Mi smo basali pri Zimerlu. Vsaka trgovina je imela svoje stranke, od katerih je vsaka dobila svojo nakupovalno knjižico (basnske buklice). Ko smo prišli po "basngo", je vzel trgovec v roke nakupovalni list, ga na glas prebral in povedal, če imajo vse to na zalogi. Želeno je obkrožil, nanosil na pult, zračunal in vsoto vpisal v knjigo. Vsak je plačal, ko je bila plača, če pa je imel kdo premalo denarja, je ostanek vpisal na prihodnji mesec. Za nameček je trgovec vedno dal še pest bonbonov, česar smo bili otroci izredno veseli. Ob koncu leta je trgovec pregledal knjigo in od vsote, med letom plačanega denarja zračunal določene procenete. Te je poklonil stranki v obliki blaga, ki je še kako prav prišlo mami za predpasnik. Če je med mesecem česar koli zmanjkalo, mi je mama dala knjižico in sem nazaj grede iz šole stopil v trgovino, dobil želeno, trgovec pa je seveda vse zapisal v knjigo.

Večkrat sva z bratom, ki je bil od mene starejši, nosila domov "basngo". Ker je bil

brat močnejši, je imel tudi nahrbtnik večji. V nahrbtnik je naložil moko, sladkor, sol, kavo, liter bučnega olja in še nekaj drobnarij. Pred trgovino sva srečala sošolca, ki sta naju povabila, da greva k njim pogledat mlade zajčke. Takoj sva bila za to in odšla z njima. Pred hlevom, kjer so bili zajčki, je bila nizka betonska škarp. Ker tako natovorjena nisva hotela v hlev, sva odložila nahrbtnike nanjo. Bratov nahrbtnik je bil težak in je pri tem trdo udaril ob beton. Zgodila se je nesreča: v nahrbtniku je počila steklenica in bučno olje se je razlilo po vsej basngi. Vsi štirje smo začeli jokati in vpiti, na zajčke ni nihče več pomislil. Naše jokanje je slišala sošolčeva mama. Prišla je pogledat, kaj neki se je nam zgodilo. Tudi ona se je zjokala. Potem je odšla v hišo in prinesla nekaj denarja. Bratu je rekla, naj ga da mami. Odvezala je nahrbtnik, ločila steklovino od ostalega, in nekaj stvari zmetala v škafo za prašiče. Vrnila nama je od olja namočen nahrbtnik.

Očeta takrat že nismo imeli več, imeli pa smo dobro mamo. Tepla naju ni, samo jokala je. S težavo prihranjen denar, ki ga je potem morala dati za "basngo", je šel po zlu. Ob pogledu na razjokano mamo je bilo nama z bratom bolj hudo kot, če bi naju pretepla. Bilo je proti koncu šolskega leta, ko so že zorele borovnice. Ko so za najino nezgodo zvedeli sošolci, so sklenili, da bodo nama pomagali nabrati borovnic, ki jih bova prodala rudniški gospodi in vsaj tako povrnila materi nekaj denarja za ponesrečeno "basngo". - Hudi časi so bili takrat, denar in hrano smo znali

bolj ceniti kot danes, pa tudi medsebojne povezanosti je bilo več, tako v družini kot v šoli.

Ivan Hamun

Rudolf Zimmerl, trgovina, Mežica.

Naročilo za mesec 15. 1. 1939

ot. gosp. Brundula, Brundula

	Cena	Din	p
1 kg Pšenična moka št. 000	3 75	30	00
" Pšenična moka št.			
1 Pšenični zdrob la		4 50	
1 Koruzni zdrob		5 -	
" Činkvanti zdrob			
1 Koruzna moka		20	
1 Ržena moka		25	
1 Krušna moka št. 5			
1 Ajdova moka			
1 Mell			
1 Otrobi			
1 Koruza		7 50	
1 Pšenica			
1 Oves			
1 Kruh, črni - bel	6	6	
1 Sladkor, kristalni		42	
1 Sladkor v kockah - rmlit			
1 Kava, sušena - pražena	68	34	
1 Cikorkija		4	
1 Gladna kava - pražena		4	
1 Olje, bučno - namizno			
1 Kis, Vinocet		3	
1 Sol		16	
1 Slanina		16	
1 Mast, svinjska domača		16	
1 Milo, jelen - Zlatofrog		4	
Prenos Din		242	00

AMALIJA PUSTOSLEMŠEK DOČAKALA

100 let

Redki so ljudje, ki jim je življenska sreča naklonjena da dočakajo visoko in častljivo starost. Ena takih je tudi Amalija Pustoslemšek iz Mežice, ko je 4. decembra praznovala svoj stoti rojstni dan. Jubileja ni bila vesela samo Barbara, z njo so se veselili vsi Mežičani, saj imajo Barbaro Pustoslemšek za svojo "mežiško bico" vedno živahno in nasme-jano.

"Dolgo sem že na svetu pa vendar je moja življenska pot trda pa tudi lepa," pravi Barbara in nadaljuje: "Če se spominjam svojih otroških in pozneje mladostnih let prejšnjega stoletja lahko rečem, da je bilo kar lepo. Že zelo zgodaj sem morala iti v svet in pot me je vodila v Avstrijo, potem pa me je domotožje klicalo nazaj v mojo rojstno rudarsko Mežico pod Peco. Nekaj časa sem hodila na "šiht" potem pa, ko sem spoznala mojega, danes že pokojnega življenskega sopotnika Ferdinanda in se pozneje poročila z njim, pa se je začelo novo življenje. Osem otrok sem rodila in veste, da ni bilo lahko jih vzgajati z eno plačo pri hiši. Pa je vendar z dobro voljo le šlo. Pomanjkanja pa otroci le niso imeli in tudi razvajeni niso bili", se spominja Barbara Pustoslemšek.

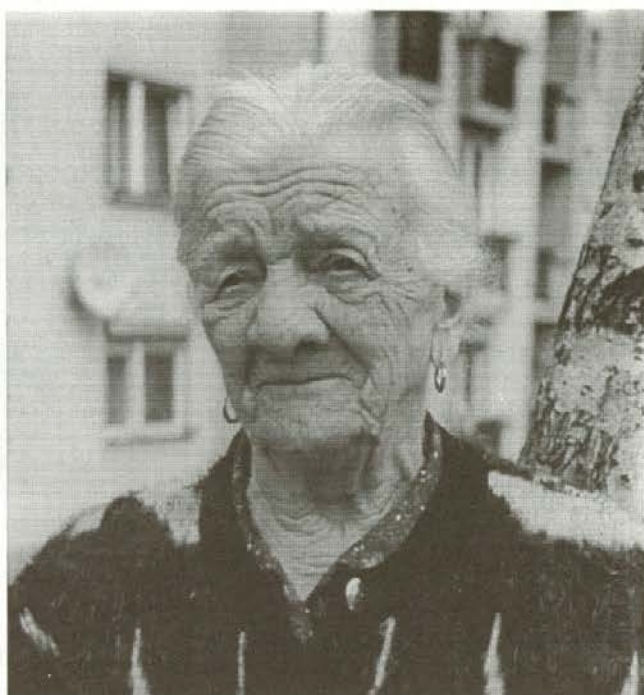
Danes Barbara živi pri svoji hčerki Hedviki Kraševac na Leški cesti v Mežici. Ima lepo urejeno sobo, v kateri preživlja jesen življenja, tu plete, prebira časopise in od časa do časa pogleda televizijo. Kot zanimivost pa naj povemo, da Barbara pri svojih stotih letih ne uporablja očal in v šali rada reče: "To mi pa še kako prav pride, če kdaj pogledam za kakšnim mladim..."

Mežiški bici Barbari ne bi presodili, da ima za seboj že sto življenskih let. Leta 1943 ji je umrl mož in vse od takrat se je skozi življenje prebijala sama z osmimi otroki. Spominja se tudi, da je leta 1927 bila resneje bolana in od takrat je bila pri zdravniku zadnjikrat, po tem pa nikoli več, čeprav jo je tu in tam položila gripa. "Zakaj bi pa človek hodil k zdravniku, če ni bolan in ni potrebno. Zdravnik je lahko vsak sam, če živi skromno in uživa preprosto hrano ter veliko dela. Lenuhe bolezen zelo rada obišče", pravi Barbara.

Barbara Pustoslemšek je v Mežici zelo priljubljena in jo imajo radi. Rada hodi na obiske k prijateljem jim pripoveduje svoja doživetja in šale, ki jih ima vedno veliko. Ob dolgih večerih pa rada stopi v Dom upokojenih deklet v Mežici, kjer ob prijetnem klepetu pletejo in kvačkajo in tekmujejo katera bo imela lepši izdelek.

Taka je Barbara Pustoslemšek stoletnica iz Mežice. Za njen visoki jubilej ji iskreno čestita tudi Viharnik v katerega vedno rada pokuka kar brez očal. Ker pa je Barbara Pustoslemšek tudi dolgoletna varčevalka Koroške banke, jo je Koroška banka Slovenj Gradec ob visokem življenskem jubileju obiskala in ji izročila darilo.

F. Jurač

Barbari za 100 let

*Prehodili ste dolgo pot življenja,
na njej je bilo malo cvetja in
dosti trpljenja.*

*A trnje na poti nastlano,
je s cvetjem pokrivalo rane.*

*Res že v mladosti, ko je brez moža ostala,
vsa skrb je številni družini veljala.*

*Brez očal še štrika šale,
za velike in male.*

*Ako ravno v laseh
srebrna nitka je vpletena,
ne zlomi je težava nobena.*

*Rada spominja se lepih dni,
a tudi težav še pozabila ni.*

*In njen korak, poglejte jo,
lahko tekmuje z mlado deklico.*

*Zdaj vedite, da je dolgo življenje dar,
ki ga ne morete kupiti za denar.*

*A radi bi od vas dobili nasvet,
kako živeti, da dočakaš častljivih*

100 let

*Letos praznujemo z Vami,
vsi znanci in krajani.*

Edino pa željo imamo:

*Tako naprej in še na mnoga leta,
vam želimo
upokojena dekleta.*

FRANC PREGLAV - Ažij iz Črneč - 90 letnik

Rodil se je 19. 11. 1905 pri Stogljiju v Boštjanu pri Dravogradu. Poročil se je leta 1931. Žena, ki je umrla pred osmimi leti, mu je rodila tri otroke.

Kljub pridnemu gospodarjenju na kmetiji je vedno rad prebiral knjige in časopise tako, da je vedno živel vstric s časom. Razen stalne delovnosti mu je k tako častitljivim letom zagotovo pripomogla tudi njegova neuničljiva dobra volja. Vse življenje nosi v sebi smisel za šalo, smeh in prepevanje. V Črnečah je pel kar v treh zborih: v moškem, mešanem in cerkvenem. Za 55 let prepevanja v cerkvenem zboru mu je mariborski škof podelil pismeno priznanje in zahvalo. Takrat je njegov prijatelj rekel: "Ajžij je najraje pel tenor. Ta je bil kot violina v orkestru." Franc je tudi še edini živ med ustanoviteljci gasilskega društva v Črnečah, saj je bil med domačimi gasilci kar 65 let.

"Zapiši", mi je dejal ob obisku "da sem na stara leta, med svojimi dragi, srečen. Zame skrbijo vsi trije otroci z družinami, moji vnuki in pravnuki pa mi srečo in zadovoljstvo v jeseni mojega življenja še povečajo. Razen drugih mi posveča še posebno skrb snaha Tončka in sin Franci."

Povedal je tudi naslednje: "Izpolnila se mi je tudi moja največja in najbolj goreča želja: Osamosvojitev in samostojnost

Slovenije. Vendar, kakor sem se tega veselil, tako sem danes zaskrbljen, saj se naši politiki obnašajo, kot bi nas hoteli vrniti nazaj - skoraj v srednji vek. To mislim zaradi njihove razsipnosti in nenasitnosti. Preveč pogrevajo preteklost, ki je pač ni mogoče spremeniti. Bolj bi se morali brigati za bodočnost Slovencev, iz preteklosti pa se kaj naučiti. Naš upravni državni aparat je, tako doma kot na tujem, mnogo prevelik in veliko predrag. Sploh ne razumem današnjega vračanja zemlje v naravi tujcem. Naj se krivice zares popravijo, vendar v drugačni obliki. Tudi Nemci, ki jih imamo tako radi za vzgled, tega ne počnejo. Bolj bi morali skrbeti za zaposlovanje mladih. Vsi bi nekaj prodajali! Ne vem, kdo bo kupoval. Če nas bo večina revnih, se nam bo slabo pisalo."

Našemu spoštovanemu jubilarantu so po Koroškem radiu čestitali s pesmima: "Večerni ave" in "Pastir je kralj planin." Nič čudnega, saj je še bolj kot narodno, imel rad zborovsko pesem.

Njegovim čestitkam se pridružujemo vsi, ki ga poznamo in spoštujemo. - Dragi Ajžij, še dolgo srečnih in zdravih let!

Rok Gorenšek

ANICA JUNGER, roj. BRITOVŠEK - 70 LET

Anica je bila rojena 28. 10 1925 v znani Britovškovi družini v Slovenjem Gradcu. Bila je tretji otrok po vrsti. Ko se je poročila z Jankom Jungerjem iz Šturmovca pri Ptuj, je meščansko življenje zamenjala za kmečko. Odselila sta s k Plazovniku na Sele, kjer je Anica prejela od matere napol razpadlo domačijo. Ker sta hotela tam živeti in gospodariti, sta kmetijo popolnoma preuredila. Zgradila sta novo hišo, preuredila gospodarsko poslopje, očistila travnike in obdelala njive.

Ko sta se mlada in kmetovanja neizkušena lotila na Selah dela, so domačini zmajevali z glavami. Niso mogli verjeti, da bosta zares zmogla, kar sta si zadala. Anica in Janko pa sta s pridnostjo in zagnanostjo zmogla vse, kar sta si zadala, saj ju je k temu gnala želja po uspehu. Držala sta se starega pregovora o zemlji, ki pravi: "Deri ti mene, če ne, bom jaz tebe!"

"Kolikokrat sem morala sama zapreči vole, da sem zvlačila hlode iz gozda in spravila pridelke s polja." se je med najinim pogovorom spominjala slavljenka.

Njena mladost v Slovenjem Gradcu ni bila prav nič prijetna. Kot hčerka znane aktivista Toneta Britovška, je morala neprestano prestajati strah pred aretacijo in doživljati druge grozote druge svetovne vojne.

Draga Plazovnikova mama, babica in prababica! Ko letos doživljaš svoj lep življenjski jubilej, se lahko resnično s ponosom ozreš nazaj, na svojo sedemdeset let dolgo in delovno življenjsko pot. Skupaj s svojim sinom Brankom in hčerko Marjano ter vnuki in pravnuki si srečna in naj ti ta sreča traja še mnogo let. Za vse svoje ste sonce in oni za vas živa rast.

Vsi, ki Plaznikovo mamo na Selah poznamo, jo imamo radi in ji kličemo še na mnoga leta!

Rok Gorenšek

Slovo potoka "Krabušnikov graben"

Voda iz moje struge, ki mi jo je začrtala narava, je poganjala pet mlinov in tri žage. Moja moč ja dajala ljudem v tem kraju Pernic življenje. Melodija pesmi teh mlinov, ki jih je naredil človek, je neskončna: poganjala je kamne in drobila zrnje. Iz te moke so jedli kruh tisoči naših pradednikov, ki so bili z življenjem priklenjeni na teh hribih.

Niso še tudi pozabljeni časi, ko so med drugo svetovno vojno ljudje na hrbtu prenašali zrnje iz doline, ker so bili spodaj vsi mlini zapečateni. V tem času so se iz teh mlinov nasitili tudi tisti, ki so se borili za obstoj slovenskega naroda.

Pesem mlinarja in mlinov je utihnila, za njimi so ostali le zidovi, ki so še pričeli tistih časov. Ostala je le še Hermanova žaga, ki se ji piše podobna usoda zaradi zajetja ptne vode za občino Muta. Cevi so že položene in voda teče po 15 km dolgem vodovodu, ki ga je zgradilo komunalno podjetje Radlje. Prebivalci Mute ne bodo več pili umazane vode iz Drave.

Večkrat razmišljam o opoščeni objekti, brez vode v strugi, ki so bili včasih tako potrebni ljudem in morda še kdaj tudi bodo. Zadnji curek vode, ki je bil izkoriščen kot pogonska sila v tem Krabušnikovem potoku, se izteka v dolino. Za njim ostaja le še kamnita suha sled v pomislek našemu ravnanju z naravnimi danostmi.

Rudi Pečnik

TEREZIJA ZABEL 70 LET

Le kdo ne pozna naše slavljenke, 70-letne jubilanke, Terezije Zabel, "Okrogovske Treze". Ime ima po kmetiji Okrogelnik na Preškem vrhu v Kotljah, kjer se je 19. septembra 1925 rodila in kjer živi s svojim možem Francijem v njuni skromni hišici.

Vsi, ki slavljenko poznajo, vedo, da je zmeraj živahna, glasna in zgovorna ženska, ki ne pozna dlake na jeziku. Načitana je in zelo veliko ve. Vsako številko "Naše žene" in "Jane" prebere in skoraj vse nasvete pozna na pamet.

Poročila se je avgusta leta 1949. Čeprav sama izhaja iz družine, kjer se je rodilo 10 otrok, je rodila samo hčerko, ki je že poročena in je babico razveselila z vnukinjo Urško.

Naši slavljenki, jubilantki, sedemdesetletnici Tereziji, kličemo in ji iz srca želimo še mnogo, mnogo, zdravih, srečnih let življenja in še kak višji, lepši življenjski praznik!

Rok Gorenšek

PODARITE ZA BOŽIČ ALI NOVO LETO svojim prijateljem novo dopolnjeno knjigo **DOMAČE ŽGANJE**, domači brinjevec iz letošnjih jagod s Krasa, borovničev, brinovo olje. - Tel. 0602/42-046.

VIHARNIK izdaja Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, p.o. Uredniški odbor: Ida Robnik, Majda Klemenšek in Gorazd Mlinšek. Urednica: Ida Robnik, lektorica: Majda Klemenšek. Tehnični urednik: Bruno Žnideršič. Naklada: 1900 izvodov. Tisk in dovršitev: CODA PRESS, Maribor, 1995. (To številko je uredil Andrej Šerte.)

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je VIHARNIK proizvod informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za kar se plačuje pet odstotni davek od prometa proizvodov.

Veterinarska ambulanta tudi v Mislinji

V občini Mislinja je preko 400 kmetij, ki jim je glavni dohodek živinoreja, pridelava mleka in pitanjev bikov. Prav zaradi tega pa se je pokazala tudi potreba, da so v Mislinji odprli veterinarsko ambulanto, v kateri je na voljo tudi dežurni veterinar. V ambulanti pa bo moč kupiti tudi razna zdravila in vitamine, s tem pa se bo mnogim skrajšala pot na Veterinarsko postajo v Slovenj Gradec, kjer so dosedaj morali iskati veterinarske usluge.

Na sliki: Veterinarska ambulanta je v Mislinji dobro obiskana - Foto: F. Jurač

MILENA KUKENBERGER ODŠLA V POKOJ

Milena Kukenberger iz Trbojn je bila za otroke, ki so obiskovali tamkajšnjo osnovno šolo, vedno teta Milenka. Trideset let je bila gospa Milena šolska kuharica, čistilka in hkrati še hišnica.

Včasih je kuhala in pripravljala malice za mnogo več otrok, kot jih obiskuje trbojsko šolo danes. Za vsemi je pospravljala, pometala s sirkovo metlo in na kolenih drgnila s krtačo in cunjami po lesenem podu. Veliko je bilo dela, skoraj preveč, a Milena je zmogla vse in nikdar nergala čez mlade nadebudneže, ki so prihajali v šolo z umazanimi čevlji. Če so učenci pešali štiri kilometre in še dlje po blatni makadamski cesti, če so se pozimi med potjo še kepali in med potjo zdrsnili kdaj tudi na zadnjo plat, potem so tudi v šolo prinesli nekaj smeti in nesnage.

Da v mrzlih dneh otrok in učiteljev v šoli ni zeblo, je v zgodnjih jutranjih urah očistila pet keramičnih peči pepela in zakurila v vsakem prostoru šole. Nanosila je k vsaki peči drva in premog, da so lahko nakladali v peči tudi čez dan. Ko so otroci po dolgih poteh prišli zjutraj vsi premraženi v šolo, so se lahko pred poukom že pogreli in osušili.

Milena je skrbela tudi za red okoli šole in za lepo obdelan vrt. Vsakdo vsega hkrati ne bi zmogel, Milena pa je vzdržala.

Pozneje, ko so v šoli postavili centralno kurjavo, kupili sesalnik in druge sodobne

gospodinske pripomočke, je bilo Milenino delo mnogo lažje, vendar ji je skrb za red v šoli in okrog nje ostala. Menim, da to ni bila za Mileno samo služba, ki jo je z veseljem opravljala, temveč tudi žrtvovanje za otroke, za sovaščane in za dobro kraja.

Hvala vam, gospa Milena! Iz srca vam želim, da bi v pokoju mnoga leta z zadovoljstvom uživali življenje sredi svoje družine.

Marija Omulec

"JESENSKI LIKOF" V DRAVOGRADU

Jesen je čas, ko kmetje ugotavljajo uspeh in trud celoletnega dela in to je tudi nekakšen "likof". Pravi "JESENSKI LIKOF" pa so pripravili Kmetijsko gozdarska zadruga, kmetijska svetovalna služba in Društvo kmetov v Dravogradu, ko so nanj povabili tudi ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dr. Jožeta Osterca.

Na "likofu" je za okroglo mizo tekla beseda na temo kmetijstvo na Koroškem ob vključitvi Slovenije v Evropsko gospodarsko skupnost in v CEFTO, s katero je Slovenija že podpisala dokument o pristopu, s prvim januarjem 1996 pa bo njena polnopravna članica.

Ministra Jožeta Osterca so v Dravogradu seznanili s težkim položajem kmetijstva in mu med drugim povedali tudi, da je v občini Dravograd preko 350 zaščitenih kmetov na katerih je strošek

pridelave mnogo večji, kot pa v dolini. Veliko so razmišljali tudi o dopolnilnih dejavnostih na kmetijah in pri tem ugotovili, da okoli tega ni izdelanih še nobenih študij po katerih bi kmetje lahko začeli z dopolnilnimi dejavnostmi. Na vključ sedanjim težavam v kmetijstvu pa je minister Osterc dejal, da se bodo morali tako kmetje in živilsko predelovalna industrija bolj pripraviti na večjo konkurenčnost, ki naj bi bila ena od osnovnih ciljev strategije razvoja slovenskega kmetijstva.

Dravograjski "likof" pa ne bi bil pravi, če na njem ne bi zapeli "ŠEMPETERSKI PAVRI", s harmoniko pa je prisotne zabaval Matej Rotovnik. Na "likofu" pa sta sodelovali tudi pesnici Marija Omulec in Milena Cigler.

F. Jurač

50 LET OPAZOVALA PADAVINE

Pavla Kolander iz Mislinje je vse od leta 1945 pa do danes dan za dnem opazovala padavine z ombrometrom, to je posebna posoda za merjenje padavin. Podatke o padavinah je redno pošiljala Hidrometeorološkemu zavodu Slovenije. Pavla Kolander še danes rada pokaže kako je dolga leta merila padavine. To je pred dnevi pokazala tudi malčkom Mislinjskega otroškega vrtca - Foto: F. Jurač

Oh ljuba naša mama, solza, žalost in bolečina vas zbudila ni, a v nas ostala je praznina in v srcu velika bolečina.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše ljube mame, stare mame in prababice

ROZALIJE BOROVNIK
Štefanove mame iz Kozjaka pri Mislinji

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam stali ob strani v najtežjih trenutkih, darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše, nam izrekli sožalje in jo tako številno pospremili na zadnji poti. Hvala družinam Cesarjevim, Jurjevim, Kapucinarjevim, Tonejevim in Lukeževim za nesebično pomoč v najhujših trenutkih. Hvala govorniku za poslovilne besede, pevcem za zapete žalostinke in gospodu župniku Antonu Kmcu za pogrebni obred.

Žalujoči: sinovi Lojze, Franc, Jože in Ivan, hčerke Marica, Albina, Pavla in Vera z družinami ter 19 vnukov in 19 pravnukov

Usoda je tako hotela, da prežgodaj si odšel. Ljubezen, delo in trpljenje bilo tvoje je življenje, ostali so sledovi pridnih rok, nam pa žalost, prazen dom.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, dedija in brata

VILJA ROŠERJA
iz Kozjaka pri Mislinji

se vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti ter mu darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše, najlepše zahvaljujemo. Najlepša hvala vsem, ki so nam kakorkoli pomagali v najhujših trenutkih in za izraze sožalja. Hvala sodelavcem Gorenje-Keramik, APS in Vinstor iz Velenja, REK-u za častno stražo in za spremstvo, rudarski godbi, govornikom za poslovilne besede, šentflorjanskim pevcem za zapete žalostinke, gospodu kaplanu Zoranu Korenu za pogrebni obred in pokopališki službi Jerneja Zaveršnika.

Žalujoči: žena Albina, sinovi Srečko in Albin z družinami, Vili, sestre Pavla in Klara ter brat Edi

ZUBLJI ŽAREČI, ZUBLJI RDEČI

Zublji žareči, zublji rdeči
vzplamteli so tam,
kjer trud mojih je rok
naredil si hlev, vanj živinče pripel.

Težko je spoznati, da tam,
kjer prej bilo je kaj v jasli dajati,
le še kupček pepela je zdaj.

Kjer Liska in Šeka veselo sta
z repom mahali, kjer konji
so rezgetali le še duh
po zažganem je zdaj.

Kje si kmečki moj raj,
ki si dušo mi polnil,
se boš še ti vrnil kdaj nazaj?

Rado Jeromel

*P.S. Pesem je nastala ob pogledu na
pogorišče kmetije Pristovnik - Ivana
Večka iz Završ.*

V SPOMIN

Letos, 12. novembra je
bilo leto, kar so nas za
vedno zapustili naša ljuba
mama, babica in prababica

ROZALIJA MORI

Prazen in žalosten je zdaj naš dom,
ko Vas več ni.
Solza lije iz oči,
ljuba mama vas več ni,
zaprla trudne ste oči,
ko bolečine ste prestali,
zdaj boste v grobu mimo spali.

Hčere in sinovi z družinami.

*Ni več trpljenja, ne bolečin
ostali so le sledovi in spomin.*

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage
mame, stare mame pra-
babice in sestre

TEREZIJSKE KRAJINC
iz Kozjaka pri Mislinji

se vsem, ko so jo spremljali na zadnji poti, ji darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše najlepše zahvaljujemo. Prav lepa hvala sosedom Vivotovim, Grmičevim, Borovnikovim in Smrečnikovim, ki so nam kakorkoli pomagali v težkih trenutkih. Hvala Gorenju obratu zmrzovalnih omar za podarjeni venec, Gasilskemu društvu Slovenj Gradec, govorniku za izrečene besede slovesa, šentflorjanskim pevcem za zapete žalostinke, gospodu kaplanu Zoranu Korenu za pogrebni obred ter pogrebni službi Jerneja Zaveršnika iz Šentilja pod Turjakom.

Žalujoči: hčerke Ivica, Gustika in Tonika
z družinami ter brat Avgust.

V POŽARU NA PRISTOVNIKOVI KMETIJI:

ZADUŠILO SE JE 50 GLAV ŽIVINE

Nedelja petega novembra, ko se še noč ni poslovila od jutra in ko se je ura nagibala proti četrti uri zjutraj je na Pristovnikovi kmetiji v Završah nad Mislinjo zagorelo na gospodarskem poslopju. Oče Franc, gospodarja Pristovnikove kmetije Ivana Večka, ki ga je v teh zgodnjih jutranjih urah zbudila žena, da pogleda na uro, je opazil nenavadno svetlobo, potem pa, ko je pogledal skozi okno, je videl, da je gospodarsko poslopje v ognju.

"Ko sem napol oblečen skočil iz hiše proti gorečemu hlevu in skušal reševati živino je bilo prepozno. Ko sem odprl vrata hleva sem videl, da je bila na tleh že vsa živina, vročina in dim pa sta preprečila vsako reševanje. Potem so bile neskončno dolge minute, čeprav so gasilci iz Doliča pa tudi iz Mislinje, Dovž, Slovenj Gradca, Legna, Starega trga in Podgorja prispeli in pomagali reševati. Gašenje požara je bilo izredno težavno, saj ga je oviral močan veter, ki je pihal ob koncu tedna," pravi Franc Večko.

Kako bomo preboleli tragedijo?

Tragedija na Pristovnikovi kmetiji v Završah nad Mislinjo je boleča in huda še zlasti zato, ko se je v hlevu zadušilo 50 glav živine: 19 krav, telice, biki in teleta ter dva konja. Zgoreli so stroji, med njimi nov traktor.

Neopisno hud in boleč pa je bil pogled na mrtvo živino v hlevu, kateri za rešitev ni mogel nihče pomagati.

"Ne vem kako bomo preboleli to tragedijo. Naše trdo in težko delo, ki smo ga vlagali veliko let v vse to je popolnoma uničeno," pravi mladi gospodar Ivan Večko ob pogledu s solznimi očmi na golo pogorišče in na mrtvo živino v hlevu.

Veliki načrti v razvoj kmetije

Mladi gospodar Pristovnikove kmetije Ivan Večko je pred leti s sosednjega kraja na kmetijo priženil ženo Jožico. Letos spomladi je od staršev prevzel kmetijo, na kateri so zadnja leta veliko vlagali, posebno v razvoj turizma, seveda so se pri tem tudi precej zadolžili. S kmetijstvom in turizmom na tej hribovski kmetiji sta imela mladi gospodar in njegova žena še velike načrte, dokupila sta še nekaj obdelovalne zemlje. Že dolga leta so na kmetiji oddajali mleko v dolino, včasih tudi blizu 200 litrov na dan, zdaj pa, ko se je zaprla paša pa nekaj manj. "Veliko truda in dela smo vložili v vse to kar smo si ustvarili. Najprej smo zgradili hlev in ga napolnili s 50 glav živine, ob tem smo zgradili novo hišo in pričeli s kmečkim turizmom, zdaj pa je naše delo izničeno. Ne vem kako bomo sploh lahko začeli v teh hudih časih kmetijstva z gradnjo novega hleva in kje je potem še nakup živine," razmišlja gospodar Ivan Večko.

Ob vsaki taki ali podobni tragediji pa so vedno med nami tudi taki ljudje, ki radi pomagajo ob nesreči in prav gotovo bodo pomagali tudi ob tej.

F. Jurač

Vsi, ki bi prispevali denarno pomoč družini Pristovnik jo lahko nakažejo na žiro račun 51840-678-84346, klicna številka 00700 s pripisom "za družino Pristovnik".

GOZDNO GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC

Trgovina
LES
Radlje

specializirana trgovina
za oskrbo gozdarstva

Motorne žage za hobby

JONSERED 2040	43.133,00
HUSQVARNA 36	50.112,00

Motorne žage za profesionalno rabo	
JONSERED 625	76.870,00
HUSQVARNA 254 xp	88.435,00

VITLA TAJFUN

3T	109.050,00
4T	133.645,00

VERIGE 28 Z	1.530,00
VERIGE 34 Z	1.850,00
MEČ 15", 18"	3.850,00
VLEČNA VERIGA 2,5 m	3.516,00
ŽIČNA VRV Ø 10	290,00/m

Ponujamo vam:

- stroje, orodja, opremo in pripomočke za delo v gozdu:
 - motorne žage in rezervne dele (verige, meče, ...)
 - vse vrste pil, gozdarske spreje in krede, zagozde, ...
 - gozdarske škornje, čelade, zaščitne obleke in rokavice, olja in maziva
- veliko izbiri električnih orodij za domačo uporabo in orodja za delo na vrtu:
 - kosilnice za travo (komposterje, motokultivatorje)
 - motorne kose (z najlonsko glavo in rezilnimi noži).

*Smo pooblaščen prodajalec in serviser
motornih žag JONSEREDS
ter prodajalec in serviser motornih žag, kos
in kosilnic HUSQVARNA.*

ново

REZERVNI DELI ZA TRAKTORJE VSEH VRST IN TOVORNA
VOZILA TAM, ZASTAVA

GUME, SNEŽNE VERIGE

MOŽNOST PLAČILA NA OBROKE OZIROMA PLAČILA
Z ODKUPOM LESA

NOVOLETNI POPUST 10% OD 1. DECEMBRA 1995
DO 15. JANUARJA 1996 ZA MOTORNE ŽAGE (količina
omejena)

DOBRE STVARI OSTAJAJO

GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC

Koroška c. 68 (Dvorec), Radlje, tel. 0602/71 421 · fax 0602/71-239

KOROŠKA ZADRUŽNA HRANILNO KREDITNA SLUŽBA p.o.

SLOVENJ GRADEC, CELJSKA CESTA 7
TELEFON: 0602/42-341, 42-344, 43-193
TELEFAX: 0602/43-301

TOLAR na TOLAR ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

OBRETNOSTNE MERE ZA HRANILNE VLOGE OD 1. DECEMBRA 1995 DALJE

Vloge	Na mesec (31 dni)	Na leto
Vloge na vpogled, tekoči in žiro računi (50%T)	0.55%	6.67%
Depoziti nad 31 dni (T+5)	1.52%	19.43%
Depoziti nad 61 dni (T+5.5)	1.56%	20.00%
Depoziti nad 91 dni (T+6)	1.60%	20.57%
Depoziti nad 181 dni (T+8)	1.76%	22.85%
Depoziti nad 1 leto (T+10)	1.92%	25.12%
Kratkoročna posojila za kmete, člane zadrug (T+18)	2.38%	31.95%
Kratkoročna posojila za kmete, nečlane zadrug (T+22)	2.46%	33.08%
Zakonska zamudna obrestna mera (letni T+25)		31.75%

Študijska knjižnica
DZ 05
VIHARNIK
1995

070 489(497) 12 Slovenj Gradec

3005631

PODRUŽNICA ZA KOROŠKO SLOVENJ GRADEC

FRANCETOVA 7, 62380 SLOVENJ GRADEC
TEL. 0602 41-591, 41-813, 41-881, 41-882, FAX 0602 41-814

PREDSTAVNIŠTVA

RADLJE, MARIBORSKA C. 7, TEL. 71-091, FAX 71-942

RAVNE, PREŽIHOVA C. 24, TEL. 21-346

DRAVOGRAD, MARIBORSKA C. 60, TEL. 84-079

IN PISARNE

MEŽICA, PARTIZANSKA C. 1, TEL. 35-250

MISLINJA, ŠENTLENART 42, TEL. 55-042

(V PROSTORIH HKS MISLINJA)

ČRNA, CENTER (NAD AVTOBUSNO POSTAJO)

PODVELKA, PODVELKA 2 (BIVŠI PROSTORI KS)

NEZGODNO KMEČKO ZAVAROVANJE
z dnevno odškodnino

**ŽIVLJENJE GRE NAPREJ,
IN MI Z VAMI**

GORSKI GOZD IN ALPSKA KONVENCIJA

Mineva "Evropsko leto varstva narave", ki je bilo pomembno tudi za našo državo. V evropski gospodarski prostor se želimo vključiti tudi po ekološki plati.

Industrijsko prizadeta Evropa se vedno bolj zaveda pomena gozdnega prostora, saj prav ta predstavlja zelene oblike na rane v industrijsko in agrikulturno prizadetem prostoru. Mnoge ekološko osveščene evropske države namenajo za vzpostavitev ponovnega naravnega ravnotežja veliko denarja. Celovito varstvo narave ne pozna političnih oziroma državnih meja. Pokrajina nad 1500 m nadmorske višine je poraščena v glavnem z gozdom, ki ta divji in labilni svet ščiti pred prehitrim propadanjem.

Alpe so kot zaokrožena geografska celota, kjer so še ostanki prvotnega in sonaravno gospodarjenega gozda. Da bi ta alpski svet zaščitili in ohranili, so se države okrog njih zavezale, da bodo v bodoče bolj skrbale za varstvo tega prostora. Med podpisnicami te "Alpske konvencije" je tudi Slovenija. Podpisnice sprejemajo različne protokole s katerimi si bodo pomagale pri svojem strpnem naravovarstvenem delu. Cilj tega protokola je ohranjanje ter izboljšanje stabilnosti gorskega gozda, po potrebi pa tudi njegova razširitev. Osnovni pogoj za te funkcije pa je negovalno, sonaravno in trajno gospodarjenje z gorskim gozdom.

Še ne do kraja izdelan protokol o gorskem gozdu so prejele vse občine, katere mejijo na območje Alp ali pa so v njihovem prostoru, prav

tako tudi vse strokovne organizacije, ki se pri nas ukvarjajo z varstvom narave in ekologijo. Rok za pripombe je bil 8.11.1995, potem pa bo Ministrstvo za okolje in prostor z dopolnitvami protokol prečistilo in ga vrnilo v ponovo obravnavo.

Pri analizi protokola smo občinam veliko pomagali gozdarji, ki smo zaposleni pri Zavodu za gozdove Slovenije. Prav tako smo sodelovali pri javnem razgovoru v Ljubljani, kjer smo ugotovili, da je Slovenija zelena oaza, kjer se z gorskim gozdom sonaravno gospodari že več kot 50 let. Tudi sedanji Zakon o gozdovih zajema večino določil v protokolu in tudi nadomestila za omejeno gospodarjenje z gorskim gozdom so zakonito rešena. Vsaka država, ki je podpisnica sporazuma, mora za nadomestila zaradi omejenega gospodarjenja, poskrbeti sama.

Problematična se je izkazala paša v gorskem gozdu. Ta je ponekod tradicionalna, drugod nekontrolirana in lahko kvamo vpliva na erozijsko občutljiv gorski svet. Govorili smo tudi o vzdrževanju gorskih gozdnih cest, saj so ob močnejših nalivih tudi te povzročiteljice usadov in plazov na strmih pobočjih. Sestavljalce protokola smo opozorili, da imamo slovenski gorski gozd tudi v dinarskem predelu Slovenije, ki naj se vključi v protokol.

Skoraj vse naše občine v alpskem in prialp-skem prostoru so privolile v sprejetje tega protokola, hkrati pa postavljajo vprašanje, koliko bo to našo državo stalo.

Ne smemo pozabiti, da živimo v okolju, katerega v pretežni meri oblikuje gorski gozd. To je občutljiv ekosistem, ki ne prenese grobih in nasilnih ukrepov. Če hočemo z njim trajno gospodariti in z njim živeti, ga moramo varovati, to pa seveda tudi nekaj stane.

Gorazd Mlinšek, dipl. inž. gozd.

